

Meryema

- Keçejinek ji zemanek din-

Roman

Sebrî Silêvanî

Diyarî
Bo hemû Meryeman ên ji keçîniyê hatine xistin

"وَلَمَّا انتَصَرَ بَعْدَ ظَلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ سَبِيلٍ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ"

Qurana pîroz

"Cîhan komedya ye ji bo kesê hizir bike û trajedî ye ji bo kesê hest pê bike"

Horas

"Em naxwazin di ûtopoyayê de, an di gizîrtek nihênî de, ku tenê Xwedawend dizane li ku derê ye, bijîn. Belê em dixwazin li vê cîhanê bijîn... Cîhana me hemûyan e, ew cîhê ku li dawiyê an wê me bigihîne xweşiya me, an jî wê me negihîne tu tişt î."

W.Wirdzort

"Dema keçik ji dayik dibe, dibêje: Ez dizanim ku hûn ne li benda hatina min in, ez dizanim jî kesekî ji we serê min navê, belê ez hatim, îcar bihêlin ez mezin bibim, paştî porê xwe vehûnim û stranên bistirînim, wî çaxî min ji Xwedê divê ku zilamek li cîhanê hebe û biwêre bibêje min: ez jî te hez nakim"

Resûl Hemzatov

Yekê Tîrmehê

Tu dizanî ku îro temenê min dibe sî û şeş salên rebeq û hêj ez bi tenê me, belê tu nizanî ku ev e yekem car e ez bi hevalek a wek te re, rijd û sebrîn, di seqayek îrosî de, cejna zayîna xwe saz dikim. Bi rastî, heta duh jî ez dudil bûm, te vexwînim an na? Tu ji welatek Ewrûpî hatî û cejn li wan welatan tenê sema û tewizîn in. Lê, li van welatan kul û hesret in, bi taybetî cejna zayîna bêmiradek a wekî min. Tu bawer dikî, eve yekem cejn e ku kesek bi min re şemalkan hil bike an vemirîne, guhdariya muzîkê bike, bi dilovanî min maç bike û bibêje: “Cejna zayîna te pîroz be.”

Min sedema xerîbî û havîbûna te zanî, belê hêj ez sedema vegera te bo welatî nizamim. Ma kî nabêje ji bo ku tu hevaltiya min bikî û bermaya salên temenê xwe bi min re derbas bikî? Ez hêvîdar im wisa be.

Hindek caran, mirov hevaltiya kesekê dike, an jê hez dike, bêyî ku nas bike û ji ber wan -Hindek caran- gerek e mirov berdewam hizirekê ji bo sibeha xwe bike, bi taybetî dema ku qaris û bêzar dibe.

Wisa diyar e ku hatina te wê sifêr û wateyek din bide jiyana min, an bi kêmî cejna zayîna min. Dibe ku, ji bo kesek a wek te dilsoz xweş be ku guhdariya min bike, êş û azarên min hevpar bike, belê ez tama xweşiyê nizamim ji ber ku xweşî di jiyana min de pir kêmbû. Belkî tu bikarî hindekê min fêrî xweşiyê bikî, belê piştrast be, ez nikarim te fêrî xem û gazindan bikim. Bibihure, ez ne keçeke sadî me, mebesta min ew nîn e ku ez gumanê di rastiya hestên te de bikim û bibêjim ku tu bêxem û gazinde yî, na. Ji ber ku tenê kesê bédil, bêxem û gazinde ye. Ez bawer dikim ku dilê te mezin e, belê dilê min jî ne biçûk e.

Narîn can, wî mafî bide min ku ez şanaziyê bi xem û gazindên xwe bibim ji ber ku keda sî û şeş salên mehrûmiyê ne.

* * *

Ew ji min fam nakin, an naxwazin fam bikin. Ma kê gotiye ku ez dixwazim cîhanê biguherim an biherimînim? Na. Cîhan bi xwe diguhere û diherime, belê ez dixwazim tenê cîhana xwe a biçûk biparêzim ji bo ku hest bi penaberiyê nekim. Dibe ku ew zimanê ez pê dipeyvim heta radeyekê ji zimanê wan cuda be, belê ne biyanî ye. Hindek caran, ez hewl didim wî zimanî bo hemû rengan wergerînim, belê kêmkî kes tê digihin çunkî kêmkî kes ji hemû rengan hez dikin.

- Rast e, piranî ji du an sê rengan hez dikin!
- Mexseda min jî ew e can im.

Eve heyameke tu gelek pirsyaran ji min dikî û piraniya wan kesatî ne. Ez dera xwe nabînim, an naxwazim bersîva te bidim ji ber ku ez ji bersîvan ditirsim -wek hindek rayedarên van bajaran, çaxê ku

pirsyara listên xerciyan zeravî li wan diqetîne- belê dem e ku ez li xwe mukir bêm û bibêjim, ku tirs bû sedema veqetandina min a ji vê civakê, her wiha bû sedema mirina behre û însiyatîvê di kesatiya min de.

Ew jî ditirsin. Mafê wan heye ku bitirsin ji ber ku bi tirsê firşik bûne, ditirsin bi dengê bilind bihizirînin, pirsyaran bikin, an behsê kiryarên xwe bikin bi taybetî di tariyê û xelwetê de.

- Kesatiya mirovî ji reftar û kiryaran pêk tê, mirov xwe fêrî tiştê baş tenê dike, belê ên din mirovê fêrî tiştê xerab dikin û tirs tiştê herî xirab e li ser vê xakê.
- Erê Narîn.

Em ji her tiştî tirsandin: ji Xwedê, ji roja qiyametê, ji cehnimê, ji turbê û pirsyarên *Munker* û *Nekîr*, bi xwe ji (xwe) ê sirgûnkirî jî di me hemûyan de.

Narînê, bizane ku tirs hesteke xweş e, belê seyr e jî. Mafê te heye ku tu bi axaftina min bikenî, rast e tu ji min fêm dikî, lê nizanî hest bi min dikî an na?

Li wan welatên sar, mirov ji xezeba demsalan û bacên hikumatê tenê ditirse, lê li van welatên şewitandî, hemû demsal wekhev in û bace jî tune ye, belê mirov ji gelek tiştên din ditirse, ez hest pê dikim lewre dibêjim tirs xweş e.

Tirs ji revîna berdewam ne tenê ji awiran, ji xweveşartinê ne tenê ji polîsan, ji gumanê ne tenê ji rûye dirêjan, ji vederiyê ne tenê ji pîrbêjan, ji têkiliyê ne tenê ji cîranan, ji şevê û şevpestan ne tenê ji dizan, ji xewê û xewnên xwelîkî ne tenê ji gaziya spêdeyan, ji bédengiyê û bihîstina berdewam ne tenê ji jinbavan. Her wisa tirs ji kêlîka demê çunkî ew dikare rastiya hestên min biselmîne demê ku her şev agirê hezên qedexe bênder û pîrêzeyên min dişewitîne berî ku ez bi lihêfka xwe a gulgulî û piça şerma mayî, vemirînim.

Tirs xweş e, xweş e heta wê radeyê ku ez nikarim bêyî wê bijîm.

* * *

- Hindek ji reftarên mirovan tu peywendî bi nasnameya civakan ve nîn e wek tirsê, axaftin û rastiye. Lewre jî, dema ku kesek ji me bi axive, baştir e heger tenê behsê wan tiştan bike ên ku ew pê dizane, nas dike û pê çêdibe, da ku bêtir nêzikî rastiye be.
- Xebera te ye Narîn, heta sibê mirov dikare bi axive, belê wê çi bibêje?
- Mebesta min jî ew e Meryema min.
- Takekesê me nikare bi kurtî peyama xwe ragihîne ji ber ku hêj zimanek saz nîn e bi taybetî zimanê hevpeyvînê, ji ber hindê pîrbêjî bûye nişana rewanbêjîyê, wek ku tu dibînî, di nav civatan de dibêjin: filan kes bi dev û ziman” Her çendî kes têngahiye ka ew çi dibêje. Bibore, ew jî êşek e û em hemû vegirtine.

- Ez jî wisa bûm, belê piştî panzdeh salên xerîbiyê ez hatim guhertin, wexta ku min bêhemdî xwe welat li pey xwe hişt, min tiştê xerab bi xwe re nebîr û wexta ku ez vegeyriyam jî min bi xwe re neanî.
- Pêwîst nake ku kes bi xwe re bîne çûnkî bi xwe heye, tiştê xerab ew qas heye ku emrê me têr nake.

* * *

Ez ê kaxizên xwe tevan kifş bikim, belê hêviyek min heye: Ku tu bikaribî guhdariya min bikî, hewl bidî ji min fam bikî, ji ber ku guhdarî û têgihîştin bûne diyarde, bi kêmî bo kesên bêkes û belengaz.

- Ez ji guhdariyê hez dikim, nexasim guhdariya mirovên ku çav li zîndîbûnê, wek te hunermend û bedewkar.
- Spas can im.

Gelek caran ez van her du peyvên *spas* û *bibihure* bi kar tînim lê hindek kes jê bêzar dibin, ez hêvîdar im ku tu ne ji wan bî.

Bi her hal, te zanî ku îro temenê min dibe çend sal û hêj bi tenê me, te zanî jî ku navê min Meryema ye, belê dem e ku tu gelek tiştên din jî di der barê min de bizanî, mafê te ye.

Bavê min Dêwalî ev nav jî bo min hilbijart. Ez li Duhok a *Dasiniyan* ji dayik bûm, li heman cihî salên emrekê bêdad diqedînim. Ne girîng e ez ji kîjan malbatê bim, ji ber ku tuxmê nêr hêvênî hestê hevîbûnê li bal min nehêlaye, çûnkî jî piraniya malbatên vê deverê wekhev in: bi du çavan dibînin, bi du guhan dibihîzin, bi du destan çepikan dikutin, bi dengekî bilind dipeyivin, ji eynî rengan hez dikin û qedrê biyaniyan bêtir digirin. Xînekê wî kesê ku bikeve dilê wan, bi serê wî sond dixwin, posterên wî bi sîvandên xanîkên kevn û serderên vileyên nû ve dihilawisin, bi çavkên şîn dixemilînin da ku tu kes çavan lê nede, tevî ku baweriyê bi efsane û efsûnê naynin, lê ne xînekê wî kesê ku bikeve serê wan ji ber ku her sî û pênc salan carekê tenê serê xwe dixurînin.

Li gor pîvanên bedewbûna jina Rojhilatî, bi taybetî li welatên Ewropa, wek ku tu dizanî, ez ne kirêt im: bejnzirav, esmer, çavkew û gerdengaz im her wek dayika xwe, belê li salên dawiyê çend davên spî li porê min derketin, lewre jî kesê ku min bibîne, texmîn dike ku temenê min çil û tiştêk sal e.

Tu dizanî, hezkirina min bo zarokan xweristê dayikê li ser min dide, kesê beranber min têdigihîne ku ez dayik im û xwedan birek zarokan im, naxwaze bawer bike ku ez keçek qeyre me.

- Meryema min, tu bi hezkirina xwe a mezin bo derdora xwe, bêqam xwe diwestînî.
- Narîn, çawan ez newestim û li vê deverê her tiştê ku ez xwe nêzik bikim, nêr dibe?
- Nexwe, em keçikên kezîkur çi bikin?
- Mixabin can. Her nêrek, bêyî ku pîramîdan ava bike, dixwaze bibe Fîrewnek û em li ber derazînkê erşê wî semayê bikin, belê xewnên me li kolanên teng û tîrsdar tenê bi destperê bi dawî

tên. Ez têra xwe westiyam, ji her tiştî westiyam, ez bawer dikim ku hêza min di berdewamiya min de ye, ango bi dawî nayêm, belê guman jî dikim ku êdî bikaribim bi tenê biqedînim. Ma tu bawer dikî Narîn, hindek caran ez hesûdiyê bi cariyar dibim?

- Ez bawer dikim, ji ber ku yasayê ew diparastin. Bi aşkerayi, bêxap, serederî bi wan re dihate kirin. Gelek keçikên wek min û te li vî bajarî ku tenê alayên rengîn û avahî tê de bilind dibin, hene. Hemû jî hest bi tenêbûnê dikin. Panzdeh salan li Ewrûpa, ez bi tenê bûm û niha jî bi tenê me, belê gava bêhna min malix dibe, ez Xwedê tînim bîra xwe çunkî ew jî bi tenê ye û dixwaze bi tenê biqedîne. Wisa diyar e ku ne her kes dikare bi tenê berdewam bike.
- Erê, wiha diyar e.

* * *

Erê.

Ez, weku mê hatim vê cîhanê. Bi esehî li Yekê Tîrmeha 1970 an, her weku nasname dibêje. Belê Yekê Tîrmehê li ser nasnameya gelek kesan heye, bi taybetî kesên ku dê û bavê wan nexwendewar in. Lewre jî, Yekê Tîrmehê wek nimre û mêjû, tu wateyên taybet li bal min nîn e, belê wek bûyer û bandor jiyana min sed û heştê pileyan wergerand.

Ez zû hatim vê cîhanê, lê ne destvala, min birek pirsyarên tijî bersiv bi xwe re anîn, belê xuya ye ku hêj nebûye zemanê bersivan. Mîna rêvîngên mandî li bin sîberên îstgehên bendemanê, ez li kêlikên demên dawiyê dilezînim, li benda şemendefîrekê me heta ku bê, min siwar bike û dûr bibe, dûr dûr, ber bi hindek îstgehên ku min nedîtîn.

Narîn, ez ditirsim bimirim û şemendefîrê nebînim. Dûkêla wê di kevalên min de diyar dibe, belê ew bi xwe, na. Min got ku ez zû hatim vê cîhanê, ez nabêjim xwezî nehatibama, ji ber ku min hindek xwezîkên din, mezintir, hene. Belê heger berî çend hezar salan li *Babilê* hatibama û di mihraba *Mîltayê* de, bo yekem car min xwe biavêta di hembêza zilamek biyanî de, wî çaxî her kesê ku bêhna zilaman jê bihata wê destê min maç bikira. Bêyî ku ez hilbijêrim, li zemanekî havî, min çavên xwe li ber tîrêjên havîna sor û gulîgenimên reş vekirin.

Li heyamên zarokiya sehend, min bi kelegermî û tehreyi ji havînê hez dikir, ji hemû demsalên din bêtir, heya radê xîretê. Hindek caran min cilên xwe diguhertin û bi keç û jinên taxê re, ji bo vêdana gulîgeniman diçûme deştê. Min hemû dergeh û pencerên xwe ji bo bêhna axê, ba û rengan vedikirin. Her bîstekê min alîkariya keç an jinekê dikir û di ber re guhdariya dengê wijdan û bêhişiya wan dikir. Min hez dikir qesrekê ji gulîgeniman ava bikim, li havînan zer, li biharan kesk û li demsalên din jî spî û sor wek porê dayika min.

Way!

Min bêqam ji havînê hez dikir, wê hizirê bike, hindek caran min ji xwe re digot: “Heger bi destê min be, ez ê havînê bikim salek û ne tenê demsalek.”

Min ji bîr dikir ku xelkên din li demsalên din hatine. Belê ji sêzdeh saliyê de, havîn li ber min sar bûye çunkî nikarî xwe li hember hêza bawerî û hezkirina min ragire, baweriya min bi hersê demsalên din jî hejand, lewre ez li demsalê pêncê geriyam. Sêzdeh havînan wek keçek sade, hêvîxwaz û xewnedar ez berdewam bûm, belê piştî hîngê, bîst û sê havînan wek nesaxek penceşêrê girtî, kêferatê dike berî ku bi dawî bê. Wek ku tu dizanî, di kultura me de dawî angoya mirinê dide, min bawerî tenê bi destpêkê heye, destpêka jiyan û azadiyê û ew kesên ku ji min hez dikin -nizanim hêj ji min hez dikin an na- qenc dizanin ku wê piça baweriyê dawiya min bîst û sê salan paş xistiye.

Narîna min, wek her Kurdek din li vî welatê ku yar û neyaran bi xwe ve matil dike, min jî gelek bi çavê serê xwe ditiye, wek her jinek din li vê serdema serberdayî ez jî têra xwe hatim çewsandin, belê min hindêk bûyerên din jî dîtine dibe ku gelek kes naxwazin bibînin, bi taybetî jinên bajaran ên nazdarkirî û zilamên wan ên fermanber.

* * *

Serê çend salan e û ew bi pistepistê gazindên xwe bo hev dikin, xemên xwe ên erzan bi hev direvînin.

Wey li rojgara bêtûte, berê pêkguhertina keçikan bû, belê niha a derew û berjewendiyên e... ez jî rebena Xwedê hêj bédeng û guhdar im. Min dera xwe nedidît ku behs bikim çunkî behra min birek nihênî û taybetmendî bûn û li ser vê xaka ku bi kuştinê pîroz, her tişt ber bi pîroziyê diçe, belê tenê mirov, xwîn, nerênî û taybetmendî bêbiha dimînin.

* * *

Narînê, berî niha min ji te re gote: “Tenê kesê bédil, bêxem û bêgazinde ye”, ez bawer dikim ku dilê min bêendaze, belê ez çî bikim heger ji xeyrî te û van kevalên hunerî, min guhdarek ji xwe baştir neditibe. Bila kes dilê xwe bi min neşewitîne ji ber ku sermayeya min ne tenê xem, gazinde, nerênî û taybetmendî ne, belê di navbera wan û wan de xweşiya min mîna kevokêk birîndar li sahiya asîmanê min difire berî ku li nava heriya pêlavên wan xwe vekute. Ez wiha me, bêyî firîna kevokan nikarim li hindavê binêrim û hîngê kevokên min difirin gava ku ez rastiye dibêjim: rastiya wan û jiyana jandar bi xwe heger hindêk caran ne li gor hezên kesatî jî be, belê ez nizanim ka kingê û li kîjan asîmanî kevokên wan difirin.

Li van herêmên ku tenê nan, jin û atmosfêr germ, bédengî car debengî ye û car jî biyanîbûn e. Beriya niha, kesekê nedizanî ez kî me, an çî bi serê min hatiye, lewre jî kesekê nedizanî çî ji min re bike. Min wisa xwe têdigihand. Belê, piştî ku zanîn jî, bi tiliyên eşhedê ximximkên xwe paqij dikin. Bo dîrokek hêj nehatî nivîsîn diselmînin, ku tu cudayî di navbera zanîn û nezanîne de nemaye, bi kêmî dema ku hêsir dibin şifre.

* * *

- Xem nake Meryema min, hinavên wan mîna volkanan difûrin, ma tu dixwazî ku biteqin?
- Na, naxwazim. Mixabin, a ku hatiye serê wan besî wan e.
- Zû ji bîra dikin.
- Erê Narîn. Xebera te ye. Li heyamên cefayê, dema ku berîk vala dibin, wek serbazên cengên kendavên mirinê, stûxwar û melûl, li ber siya diwarên bêdeng, dibêjin xweşiya me tenê derewek e û em qîma xwe pê tînin... û gelek tiştên din jî dibêjin.
- Tu dibêjî xweşiya wan, heger ku hebe, di çi de ye?
- Ez bi esehî nizanim, lê dizanim ku ne gotina di rastiye de ye.
- Nexwe?
- Bi rastî ez nizanim. Lê, pêwîst nake ku ew xwe aciz bikin, an îtirafê bi gunehan bikin an pesna nebeziya dêhlek a mîna min bidin wek ku ew dibêjin. Ew mecbûr in min red bikin, da ku nerênîya derengmana wan kifîş nebe. Pêwîst nake jî mîratê êş û azarên xwe bi derbirînên seqet bêwate bihêlin û dilê tu kesî bi xwe bişewitînin, her tişt jî dîmena wan xuya ye. Dîmena her yekî ji wan bûye xerîteya kesatiya wî.
- Lê, carinan, dîmenan pêwîstî bi çek an peyvan tune ye, nemaze dîmenên sosretane. Kesê ku ji hunera rengan fam bike ji her kesek din bêtir bi vê rastiye dizane.
- Dibe.

Lê di der barê min de, ez cuda me, ne her tişt jî dêmê min xuya dike ji ber ku vê salgarê ez wek mûmyayeke Fîr'ewnî qedîd kirime, belê tevî wê jî, hêj gelek tişt di kûrahiyên min de zindî ne wek xem, gazinde, nihênî, taybetmendî û li şûna kevokekê, revdek kevokan.

Narîn, ne guneha min e ku ez bi wan dehisim û ew bi min nahisin, wan dibînim û ew min nabînin, dibim rastiye di derewa wan de û ew dibin derewek di rastiya min de. Çêdibe ku em bi kelevajîya xwe wekhev bin, belê bi keder û xemgîniya xwe ne wekhev in. Ew, min rebeneka sefî dibînin û tinazên xwe bi azar û rastbêjiya min dikin. Ez li wan nagirim ji ber du egeran. Yek, Li gor îstatîkê, her pêkhatek li ser du astên cuda xwe ava dike, astê ruhê û astê form û bercestekirinê, vêca ne ruhê wan saz e û ne jî form û bercestekirin weku bûnewer. Ew hîn bûne ku serederiyê tenê bi mêyitiya jinê re bikin, belê gewherê wê mandel dikin, hizirên wê di hêlînan de çengo dikin, hestê wê dipertînin û cesedê wê dixwin, belê newêrin bigihin ruhê wê ji ber ku dûr e, li pişt sînorên mirinê ye. Du awayên şîzofrenîya wan heye, ango nexweş in û nexweşî ne tenê di kesatiya wan de peyde bûye, belê di navbera wan û qencyê de, di navbera wan û aliyê beranber de, di navbera wan û lojîkî de, di navbera wan û rastiye de, her wisa di navbera wan û min jî de.

Bibore Narîna min, belê serê çend salan e û ew jinê wekî makerekê dibînin, xerabê wan lê siwar dibe û qencê wan barê xwe lê dike û ê bêdeng jî dixwaze devê wê lixav bike. Belê ew roj çû... Çûnek bêveger.

Jinê biryar da, erê biryar da ku biaxive û şahidiyê li ser kiryarên hemûyan bide, bêawarte.

- Ew şahidiya te kêr dibînin!
- Rast e, ji ber ku ez jin im. Lê, ne xem e. Her kes li gor bînahiya çavên xwe dibîne, xuya ku ew ne bi çavan, belê bi hindêk endamên din ji laşê xwe temaşeyi jinê dikin. Sond bi *Zarê Mezin* ku ji îro pê de ez rastiye tenê bêjim.

* * *

Bi yasayek bêsaye, selefî û kevnar, wan ez dadgeh kirim. Guneha min tenê ew bû ku min bawerî bi wan anî û min xwe yek ji wan hesiband, ev car min bawerî bi bazbend û hemaylokan û bi ezmûnek dêrîn û stewr anî. Heqê qenciye, keçîniya min bêdemsal hêlan û niha li şûnwarên demê, bêhûde, hewl didin li bêgunehiya xwe bigerin, belê cihê ku pare lê hebin bêguneh lê tune ne. Ez jî gunehkar im, ne ji ber ku pîs an xerab im, nexêr, lê ji ber ku hêj çirayên hevî û lêborînî di tarîstana min de hil in.

Miraza min ew bû ku ew carekê bi tenê yeksaniyê berceste bikin, biselmînin ku bi rastî ew xelîfên Xwedê ne li ser zemînî, miraza min ew bû ku dadgehek bi edalet saz bikin da ku her kes bigihe mafê xwe, belê wan muhlet neda. Bêbelge, bêşahid û mafê berevaniyê min dadgeh dikin û sizayê min ew bû, ku her kes dê bikaribe ji piyan ve mîzê bike, ji min bireve. Bîst û sê sal e û ez a nalebar li ber dilê xwe didim û gumanê di behaneya hebûna xwe de dikim.

- Li ber dilê xwe bide Meryema min, mafê te ê rewa ye, belê gumanê di behaneya hebûna xwe de neke, bizane ku roj ne jixwe dihele.
- Ez ditirsim...
- Netirse.
- Ez ne ji zanîna wan, belê ji nezanîna wan ditirsim.
- Ew ditirsin... Mafê wan heye bitirsin.
- Erê. Ez jî wisa difikirim.

Wan gelek tişt hene li ser bitirsin, lewre newêrin zû bi zû biaxivin, nahêlin jî kes biaxive da ku sûrên wan spî neke. Belê, ji xeyrî gotina rastiye min tu tişt nemaye ez li ser bitirsim. Sûcê wan e, heger tiştêk din bo min hêlabûna, belkî jê bitirsiyama. Me jî bo pir tiştan şehîd dan, ez jî amade me bibim şehîd, şehîda rastiye.

Dibe ku heya radeyekê ez bi kêr neyem, dehmenpîs bim, necis bim, û ew tenê neyik e bo civaka me. Belê bi bêgunehiya xwe, bi jandariya xwe, bi birîna xwe a hêj germ, bi mafên xwe ên sade û rewa, ez pakîzan im.

- Bi kurdperweriya xwe jî, wê jî bîr neke!
- Dibe Nara min, belê pîvan û danasîna kurdperweriyê hatine guhertin.

Ez ê kê m bi axivim û bila ew têr bi axivin. Belê ez bi dengê bilind û ew -wek her car- bi dengê nizm. Merc nîn e ku tenê kesê mend û şermîn bi dengê nizm bi axive, ji ber ku li herêma Rojhilatê diz, xayin, hindek caran dektator û bêjerên televizyonan jî bi dengê nizm di axivin. Her wisa kesên jar û jibîrkirî jî bi taybetî dema ku av û enêrjî û panzîn qut dibe. Cudahî di navbera me de wek Berzexê ye, ez xwe tenê naaxêvim ji ber ku min bawerî ne tenê bi xwe heye, belê ew xwe tenê di axêvin ji ber ku bawerî tenê bi xwe hene.

- Ez têdigihim Meryema, lê hezkirin dikare hindek wateyên baş bide cudahiyê.
- Hezkirin?
- Erê!

Hezkirin serê sebebê ye

Hezkirin:

Min bêqam ji bavê xwe hez dikir, hezkirina wî ez han dam ku ji zilamên cihan ê tevan hez bikim bi taybetî ên wek wî hêmin û rehet. Belê, piştî heyamekê ez dilsar bûm, li çilê zîvistana 1981'ê, dayika min Helîma kirasê xwe diguhere û hêj salvegera wê nehatî, jinbava min Mencol cihê wê digire. Min bawer dikir ku kes cihê kesî nagire, belê Mencolê baweriya min pijikand. Piştî mehr û veguhaztina wê, ez ligel xwe havî bûm, belê min nedihîşt li min xuya bike da ku bavê min neqehire.

* * *

Xuya ye ku dem pirsyaran çêdike û pirsyar bandorê li baweriyê dikan.

Li bîra min tê, carekê li kilasa şeşê seretayî, Mamostayê perwerdeya ayînî di dersê de bi şanazî got: "Li dû dîne Îslamê, mafê zilamî heye heta çar jinan jî bîne" Qet ji bîra min naçe dema ku min bi sersamî pirsyar araste kir: "Seyda, çima mafê zilaman heye lê mafê jinan tune ye?"

- Bi kîjan bersîvê qîma te anî?
- Na ruhê min, qîma min ne anî. Yekser sîmayên wî pêti bûn, spîlkên çavên wî sor bûn, demarên eniya wî wek tîremaran xwe li hev aland. Te digot qey ez di xeta Quranê de xelet bûme, ku min kufri kiriye neku pirsyarek. Bi gewriyek xinzirî li min heyland, lê bédengî li hawara min hat û pelên wî vemirandin. Wî nikarî dersê berdewam bike, dergêh li pey xwe hêla û pirsyara min jî li nav xweliyek sarûbar hêla. Sal bihurîn û şagirdan reaksiyona Mamoste ji bîr kirin, lê pirsyara min ezber kirin.

* * *

Bibore.

Wexta ku ez li hemberî kevalekê vala radiwestim, penayê bo rengan dibim, lê wexta ku diaxivim penayê bo peyvan dibim. Heta reng û peyvan jî azadiya xwe stendine belê hêj em dîl in, dîlên qedera xwe ne.

Paşî, neh mehên Mencolê zû qediyar û birakê min Kovan bi yekem qîriyê ragihand, ku jiyana wî wê ji a min bextewartir be, tenê ji ber ku ew nêr e. Dewletserê qelemî, min roja zayîna Kovanî a rasteqîne, ew jî li 4'ê Hezîrana 1982'an tomar kir, min nehêla bikin Yekî Tîrmehê.

Bavê min gelek ji Kovanî hez dikir, dibe ji ber ku kurê nexrî ye, an ji ber ku daye bi wî ve... Sîs, çavşîn, pozê wî zirav û erzinka wî biçûk mîna mirovên Îskandinavî. Lê bavê min xweha min Kajîn nedîtibû, ew di zikê Mencolê de bû, tenê avleme bû. Kajîn mîna dayika xwe kej, bejnîkurt û lêvtenik e, belê ji ber pozê wê ê dirêj, çavên wê hûr û nêzikî hev, xuya dikin. Ew berevajî dayika xwe Mencolê a kîndar û sêrebend de, keçeke nerm û nazik e.

- Ez bawer dikim, ji ber ku kulîlk ne tenê li baxçeyan şîn dibin.
- Erê.

Bi rastî jî Mencol kîndar û sêrebend e, belê kesatiyek balkêş heye, bi xeml û xêza xwe jinên taxê tevan çîz dike, bi awirekê ji çavên mest, an livînekê ji kemaxên wek ên kêrûşkan, destnimêja zilaman dişikîne. Mîna kurelawan, porê xwe kurt dike, abrûyên xwe li ser tayekê dihêle, lê dem bo demê takên nû li qeraxan kate didin û madê wê bêtir seksî dibe, ew dizane ku zilam ji serikên mûyan hez dikin. Bi kirasên teng û rengdar bejna xwe dixemilîne, belê sînga xwe heta kefçika dilî hilêvirî dihêle, zexmê wê xuya dike, ew berdewam dibêje: “Bedewbûna jina bi temen bersînga wê ye!”

Mîna gelek dayikên ku dixwazin spehî bimînin, wê jî zarokên xwe ên sava bi şîrê kudikan xwedan kir ji bo ku memikên wê vepengizî bimînin, vil û şor nebin.

* * *

Piştî ku dayika min gihaye karwanê spî û sebrîn, ez bi tenê mam, bêtir bi bavê xwe ve hatim girêdan, belê baweriya min bi paşerojê kêmbû dibû çunkî hindêk caran dihate guhê min ku zilamên jîmirî bêsoz in, berevajî jinan. Çîroka wî zilamî dihate bîra min dema ku li ser gora hevîna xwe, çavê xwe li jinek din digerland. Ez perîşan û posîde bûm, bêhemd min pena bo hêza xeybê bir. Wek ku tu dizanî, li demên tengav mirovê Rojhilatî penayê bo hêzên xeybê dibe. Zatê xwe, weku jêder bo qencî û xerabiyê, mandel dike. Li xelwetgehê, ez ligel xwe diketim şerenixê, min digot:

- Bavê te zilamek nestêle ye, hêj bi ser xwe ve ye û guneh e ku temenê mayî bi tenê biqedîne.
- Ez wê dizanim, belê ez û dayika xwe jî guneh in.
- Lê dayika te miriye!
- Dayika min namire, ez hez nakim tu carek din wiha bibêjî.
- Mir û çû, lê bavê te hêj zindî ye, nehêle ew jî bimire!
- Hûn zindiyên dikujin û miriyan diparêzin belê ez...
- Tu...?
- ...!
- Tu ditirsî ku bavê te jineke din bîne?
- Ditirsim ku bavê min min bi tenê bihêle!
- Netirse, te bi tenê nahêle. Ne wek her zilamî ye, wisa diyar e ku tu wî baş nas nakî.

- Ez têra xwe tevan nas dikim. Belkî kes cihê kesek din bigire, lê kes ne wek kes din e. Dema dibe mesela jinê, hîngê piraniya zilaman wekhev dihizirînin û bavê min jî zilam e.
- Hîna zû ye ji bo wî, mafek rewya heye ku jinek din bîne!
- Mafê çi, kê ew mafe daye wî?
- Civak û şerî'etê.
- Ma ew civak û şerî'et hizirekê ji bo hestên dayika min nakin? Heger ew jî wek te bibêjin dayika te mir û çû, nexwe ez hêj sax im, bila hesabekê bo jiyana min, hestên min, bext û çarenivîsa min bikin.
- Ev suneta jiyane ye.
- Suneta jiyane an a zilaman?
- Dilê min bi te dişewite.
- Rast?
- Ma qey tu gumanê dikî?
- Dilê min jî bi min dişewite, lê...
- Lê tu dikarî bihêlî ku bavê te bêtir bijî, tu dikarî jî lezê li mirina wî bikî.
- Kê gotiye ez dikarim? Ma te ji bîr kir ka ez kî me? Ez keçeke sêwî me. Ez nikarim, lê bavê min dikare min biparêze, bila tu jinan neyne, soz û qerar be ku ez şû nekim, tenê xizmeta wî bikim.
- Belê hindê kar hene tu pê nikarî.
- Ez ê hewl bidim.
- Meryema min, tu ji min fam nakî.
- Ez ji te fam nakim, de hûn jî min fam bikin.
- Hûn?
- Erê. Tu, civak û şerî'et.
- Ma qey ji bîra te çû? Bavê te her dem kumê xwe ji bo xwe dikir qazî, vê carê tu kumê xwe ji bo xwe bike qazî.
- Heger jinek din anî, wê gavê tu cudahî di navbera wî û zilamên din de namîne.
- Hêj jin neaniye.
- Ma heger anî?
- Û heger neanî? Bizane ku ew xatirê te digire, biryara ku tu bistînî ew ê bipejirîne, belê kî xatirê wî bigire, kî biryara wî bipejirîne? Ez dibêjim tenê kesê jê hez bike û ez bawer nakim ku li ser darê dinê kesek ji te bêtir jî wî hez bike.
- Û Mencil?
- Ew ne a hezkirinê ye, xwe li dor bavê te dialîne da ku wê mehre bike. Jinên wek wê şareza û xwedan ezmûn, aqilê xwe bi kar tînin, ne ku dilên xwe. Bi kurtî, li mêrên têr digerin da ku rewşa jîn û jiyara wan dabîn bikin. Bavê te vê rastiyê dibîne lê ji mecbûrî çavên xwe diniqîne.
- Guneha min û a dayika min di stûyê we de ye.

Zemawend

Kesê bibêje ku zilam bi hêz in û jin lawaz in, ew qarçikê xeyrî xwe dicû, berî wiha bibêje bila xwe serkol bike û siyên gumanê bide tavê, ji ber ku eve bîst û sê sal e ez berhingariya tenêbûnê dikim, belê bavê min salekê tenê jî nikarî. Tu car ji bîra min naçe, dema ku ez bi cilên reş û Mencol bi xêliya spî ketine ber hevdu. Ewê rojê, min pinpinîk li hindav pawanên dêmê bavê xwe ditin dema ku difiriyên, lê wî masikên mirare li qeraxên deryayên çavên min neditin dema ku xwe digevaztin. Bi dirêjîya şevê ew û Mencol li cihekî, li pêş tixûban, gihane hevdu û ez û dayika xwe jî li cihek din, li pişt tixûban. Mirinê dayika min ji min stend û Mencolê jî bavê min, lewre jî di piraniya kevalên min de mirin û Mencol bûne hevheîma.

Paşî, min serê Mencolê xwar, li Tekê Tîrmeha 1983'an, cendekê bavê min giha Duhokê piştî ku li Cengê Kendavê yekê, li Başûrê Îraqê, hatiye kuştin. Li destpêkê min ji xwe re digot: "Derew e, bavê min namire." Belê piştî ku dengê gaziya Mencolê bilind bû û ew bi xwe nizm, min hêvî kir ku rast be. Ez nemînim, nizanim çawan ji devê min derket, min serê xwe bilind kir û bi coş got: "Qenc lê hat."

Li goristanê, ez û Mencol li beranber hevdu sekinîn, nizanim çima min dixwest ew nêzikî min bibe, belê dema ku ew nêzik dibû, ez dûrtir dibûm. Mencolê porê xwe veçerand, bersînga ku wek şûşeya gulavê parastî da ber hutkan, kilê çavên wê bi lehiya rondikan re teqlî, şîname vedigeriya, digot: "Dêwaliyê min, te ez rebena Xwedê ji bo kê hiştim, te Kovanê xwe ji bo kê hişt?" Bêtir ji carekê hewl da xwe bihavêje di binê ziyaretî de, belê zilaman nedihîştin, bihiştana jî her min nedihîşt ji ber ku Dêwaliyê wê biryara xwe da û giha dayika min Helîmayê.

- Silav li canê her duyan bin.
- Spas Narîna min.

Lê, bavê min wesiyetek hebû. Mirin hejarî ye û mirî hejar in, bi xwe wesiyetan jî ligel xwe nabin. Ez dizanim ku tu nizanî lê ez ê bibêjim. Bavê min digot: "Di şerî de, delîveyên mirinê ji ên jiyanê bêtir in. Dinya ye heger ez mirim, darbestê bo veguhastina cendekê min bi kar bînin, hişyar bin sendirîkê bi kar neynin, min li cihekî bilind wek Şaxkê veşêrin" Belê Mencolê wesiyeta wî bi cih neanî.

- Çima?
- Ji ber ku jineke edxem e.

Li nav cimandiyê behîdaran, min hest dikir ku ez vexwendiyêke biyanî me li helketek bêjivan, tenê bavê xwe nas dikim û ew jî bi kefên rapêçane û behîdar axa sor radidin ser. Dihate ber çavê min ku dem

êvar e û ew bi merê li nava bîstankê hewşa me xwe mijûl dike. Ligel dengê telqînê ez veciniqîm, li dor kêla serê wî zivirîm her weku zemawend, paşî li dor kêla serê dayika xwe Helîmayê, min diviya ez bifirim, lê her du baskên min ji her du kêlan girtin û ez daketim ser devê xwe.

* * *

Her kes giha heqê xwe. Dayika min giha dawiya xwe, bavê min giha dayika min, paşî Mencol jî wê bigihîje lûtkeya stem û rezîliyê. Dewletserê bavê min, paşî mîrat hemû wê bibe para wê... Xanî, ratîbê şehîdan, parçeyê erdê ku roj bo rojê bihayê wê bilind dibe, pirên peywendiyê û bîrhatinên ne xweş.

Lê, her bêhna wê nedihat, hest dikir ku samanê min bêtir e ji ber ku hêj ez keç bûm, dehmenpak bûm.

* * *

Peyvên serxweşiyê û taviyên êsiran li hawara Mencola belengaz dihatin. Lê, tenê bédengî li hawara min dihat, min wisa dihizirand, belê vê carê bêbextî li min kir û ez dagir kirim. Seqayê Tîrmehê germ bû, lê ez diqerisîm. Te digot qey ez im cendek, ne bavê min. Xwîna min dicemidî, laşê min ditezî, keziyên min mîna du reşmaran bûn li ser milên min, nedihîştin kes nêzikî min bibe tevî ku ez mîna zilamekî dihatim ber çavan ji ber ku min gumlekê bavê xwe ê reş û xetxetî li xwe kiribû û dersoka wî a belek avêtibû serê xwe.

Dibêjin: “Bédengî nîşana razîbûnê ye”, Lê bédengiya min nîşana tiştek din bû, min dizanî ku dawiya wê nexêr e, belê min nedizanî ku wê kesên bédeng mîna Mencolê û Kabirayî “Mihemedê Meyrê” fêrî dengkirinê bike.

Kabira

Eynî êvarê li bingehê hawarhatinê li nexweşxaneyê Azadî -wî çaxî bi navekî din bû- her du çavên min ên çilmisî bişkivîn, wek birîndarekê ji bûseyê verestî ez li ser textek spî û bêmerêz dirêjkirî bûm, serê min li nişîv û piyên min li evraz. Her bîstekê, firêştên spî belê bêçeng, dêm û gerdena min şil dikirin ji ber ku dereceya germa laşê min digiha çil û duyê.

Min gotibû ku dawîya bêdengiya min ne xêr e, tu nabêjî li goristanê dilê min dibihure û ez li ber piyan girêle dibim, cîrana me “Meyrê” bi alîkariya Kabirayî -Xwedê jê ne razî be- min vediguhêze bingehê hawarhatinê. Narîne, ne adetê min e ku ez nifiran li kesekî bikim, belê guneha wî pêzevengî bi xwe ji a Îblîs mezintir e. Piştî ku çavên min beq dibin û ez bi ser xwe ve tîm, Meyrê eniya min maçî dike, paşî bi mîhr û dilovaniya dayîka min Helîmayê min hembêz dike, ev car hûrayên dilbihurînê vedigere.

Meyrê hurmetek bêdûnde ye, temenê wê gihaye pêncî û sê salan û hêj bêhêvî nebûye, berdewam qesta mezargehê seyîd û weliyan dike bi taybetî ê “Şêx Se’diyê Balqosî”, jinek maqûl û nestêle ye, kesatiya wê a sengîn wiha dike ku her kes rêzê lê bigire bi taybetî jinên taxê ên temendar, çunkî derbirîna jina sebrîn û qurban dike. Li demên şevbihêrkan, li baxçê me, bavê min bi awayek bisteh ji wê re digot: “Bawer neke kes ji me bêguneh be, belê guneha te ji ên me tevan mezintir e çunkî te şû bi vî Kabirayî kiriye.”

Her wisa nedigote Kabirayî: “qeda li te bikeve” belê digot: “hindî tu sax î, nanekî bixwe û dehan bi xêra serê Meyrê bide.”

* * *

Meyrê, bi rêka telefonê peywendiyê ligel Kabirayî saz dike ji bo ku amade be û bi tirimbêla xwe me bizivîrîne malê. Heta ku em gihandin “Girê Basê” hezar caran digot: “Ez şûna rehmetiyê bavê te me” tevî ku di neynikê re bi çavan ez dixwarim. Hestê min digote min ku ew derewan dike, ji ber ku dixwest bavê min her dem dûr bimîne da ku ew û Mencol bi serê xwe bikevin. Hêj bavê min sax, ew her du digihane hevdu, car li bengela serbanê qesra wî a şerqî û car li dikana wî a erzaqî piştî ku xebeng dianî xwarê. Ew jî wek gelek zilamên din li vê Duhokê, çavhîz û dilpîs e, geh wek zêrevanan li ber derê dikanê radiweste, baq û kemaxên jin û keçikan dipîve, geh jî li ser kursîka darîn wek serkomarekê Rojhilatî xwe pehn dike, dengê radyoyê bilind dike û çavzillanê bi keçik û jinan re dike. Ew keç û jinên taxê tevan nas dike, rêka herî kurt ji bo dilê wan dizane lewre zimanhilû ye. Bi van her du peyvên hewadar “belê” û “lebê” xwe şîrîn dike bi taybetî ligel bûjin û keçikên sinêle.

Min serê Kabirayî û Mencol ê her duyan nediviya. Ez ji wî ditirsiyam û li ser Mencolê ditirsiyam, belê wan ageh ji bayê felekê nebû bi taybetî Mencolê, her weku qeyre û şehitî. Min digot çawa be

jinbava min e û gereke ez lê miqate bim. Ez biçûk bûm, ne a şîretkariyê bûm, belê hindêk caran min erkê xwe ê exlaqî bi cih diîna û ew pê agahdar dikir ku Mihemedê Meyrê zilamek bednav e li taxê, xelk gumanê di raz û niyazên wî de dike, bi taybetî der barê têkiliyên wî bi keçik û jinan re. Min amaje bo dikir, ku aqilê bavê min ji wî nabire çunkî ew hîz e, serjinik e û ne cihê baweriyê ye, lê belê Mencolê ew diîna serê min a ku ba nayîne serê kûnê reş, car ez dikirim pateyekî bênivêj û car jî dorka xêrê û li dor serê wî dizivirandim.

Ji bo ku Mencol xwe biparêze, dest bi êrişê dikir. Dema bavê min li bêhnvedana pêncsemb û îne dihate malê, Mencolê wek bûkan xwe dixemiland û nedihîşt ji xeyrî wê kes din bibîne. Her wisa hewl dida bi rola dayika dilsoj û xemxur rabibe, bi fend û fêl, bi lixêzî digote bavê min: “Meryema keçek nûgiha ye, ez mîna dayika wê me û pêwîst e ew guhdariya min bike, an wê pîs û pîs tûş bibe” lê negot ka çawan wê tûş bibe.

Axavtina wê zû çû di serê bavê min de, lewre li her carê berî ku xatira xwe bixwaze, amojgarî li min dikir, digot: “Keça min, bi a Mencolê bike, ew şûna dayika te ye, dilê wê bi te ve ye, çi bibêje bizane ji bo xêra te ye.”

Mencolê dizanî çawan wî têbigihîne, lê min nedizanî, an min nediwêriya ji ber ku ez ji dawiyê ditirsiyam. Belê paşî min zanî ku tîrsê li min kire dereng. Tîrs nikare valahiyê tijî bike.

Berî ku bavê min malavahiya dawiyê bike, pêzanînên min li ser reftar û livînên Mencolê kêmbûn, lê gumana min gelek bû. Belê piştî malavahiyê, pêzanîn zêde bûn û guman kêmbû. Ferhenga min tibabek ji peyv, wate û zaravên nû tomar kirin wek “Dudilî, xweragirî, helwest, berpirsyarî, xemxurî û xwegorîkirin.”

Hîngê, kesekî şareza li derdora min nebû, ku min ji hest û helwesta min agahdar bike. Sêzdeh salî bûbû duriyana temenî û temen jî bûbû xusareta mitirban. Piyan ez revandibûm, navê min wek xwe ma, belê xwîn û sîma hatin guhertin, bersîngên min vepengizîn, cihên hestdar bi mûyên reş û tenik hatin nixumandin, sorîlankên serê min fêrî firînê bûn lê nizm. Min hestê hevalbendiyê bi zarokan re nema ji ber ku ez ligel keçkên hevsa û jinan bêtir radihatim, belê ez dibûm cihê tinazên Mencolê û hevtuxmên wê ên hestîgiran ji ber ku nedikarî guherîne bipejirîn.

Pîrsa fîzyolojî êkcar bi zehmet bû. Min nedikarî zû bi zû biguncînim. Her wisa kartêkirinên wê ên dijwar bi taybetî xwîn, êlincî, zîz û bêzarî.

Wî çaxî ji her çaxek din bêtir ez hewcedara dayikê bûm, ji nû min zanî ku dayika min zû ez hêlam.

Mîna penaberên salên 90'î ji sedsala bihurî, ez li hêwirgeheke aram geriyam, belê bêtir ku sînorên cografyayê bibezînim. Pêjna min nedihat, min hez dikir li ser rewşa xwe biaxivim, belê min nedizanî çawan derbibirim, ne min dera xwe didît ji kesî re behs bikim û ne kesî dera xwe didît hest bi min bike. Wek reaksiyonek xwezayane, min hindêk xîçik û mîçik li ser bergên defter û pirtûkên dibistanê

kişandin, paşî dengê biyanî hat guhê min, got: “Meryema, ne tenê pît, lê reng û xîçik û mîçik jî dikarin bibin ziman bi taybetî bo derûnê.”

Ji hîngê de ez pirsyarê ji xwe dikim: “Çawan ez tiştan nîgar bikim, wek ku dibînim an dihizirînim?” Û hêj nizanîm. Ma tu dizanî Narîna min?

- Na, Meryema min. Lê Pablo Picaso dizane.

Zemanek din...

Piştî ku Kabirayê stûşikestî em gihandine taxa Girê Basê, Meyrê ji qenciya xwe ez birime mala xwe. Ewê dizanî ku xanîkê me berteng e û pir e ji behîdaran, piraniya wan ji xizm û kesûkarên Mencolê bi xwe bûn.

Meyrê hez dikir hindek qencyên dayika min Helîmayê ji ser xwe rake, nivînên xwe ji bo min raxistin; ez li ber sînga xwe teptepandim heya ku razam.

Ez çûm zemanek din:

Dinya bihar bû, zemîn kesk û bi guldar û kulîlkên rengîn xemilandî bû, li her derekê dengê şirên û xumxuma ava sûlavan, ligel dengê qebîna Kewan û çirîwiriya teyir û tewalan bi taybetî Şalûl û Bilbilan, dihate bihîstin. Ez pêxwas li nava mêrg û gijûgiyayê baxan digeriyam, her weku li Fîrdewsî Adenê an li Baxên Babilê ên hilawîstî. Pirîskên baranê dibariyan û li ser giya û belg û pîlaxên min diteyisîn. Laşê min wek xwe xuya dikir bi taybetî memikên min -mîna du kunêrên biçûk li sînga min derketibûn- piştî ku cilkên reş pê ve hatin nûsandin. Keskesor gîhabû lûtkeya ciwanîyê, her hîngê min zanî ku rengê bi tenê nikare ramana ciwanîyê hemûyê bide. Bi nav û dengê wan rengan keskesorê bi min re axaft, got: “Ka destê te!”

Baskên min davezilîn, bi espayî keskesorê ez a matmayî bilind kirim, ji xeyrî tirsek xweş û bawerpêkirî tişteke din nebû ku ez xwe pê ve bigirim. Li nav zewiyên pembûyê spî û nerm li wê bilindiyê, gulmihemeda dêmê min bişkuvî. Ez bi naz û xezelê xinê bûm: Seqayê tezî derbas bû nava hestên min ên germ, pêlên bayî davên porê min ji kemaxên min revandin û ji xwe re birin, hêla asoyê a dûr/nêzik awirên çavên min ên qerimî li nîva rêkê wînda kirin. Ji kêfan de ez hilingivtim û li şûna ku wek Sîmerxekê di tavsorikê de xeware bibim, ez serserkî hatim xwarê. Li xwarê mirovek seyr û biyanî pêrgî min hat, piyên wî ji avê, zikê wî ji axê, serê wî ji bayî û destên wî ji agirî, bi destên xwe -bêyî ku min bişewitîne- ez tazî kirim û paşî bi rengan tafel kirim. Zikê min livlivî, min zanî ku ez bi rengan avis bûm.

Narîne, hem ji şermê û hem ji tirsê min newêriya benderuhekê pê bihisînim.

Li ser textê Meyrê ê asinî ez veciniqiyam û xew ji çavên min vereviya. Ne Fîrdewsî Adenê, ne Baxên Babilê û ne jî mirovê seyr û biyanî, belê tenê şikefteke şehdar û Kabira, wî jî doxîna xwe girt û li derî li taq hişt.

* * *

Eynî şevê tayên sar û germ ez girtim, vê carê hindek kes hebûn li hawara min bîn. Rast e zimanê min şikestibû belê hêj çavên min

diaxivtin û her tişt digotin. Kesê nedişiya wê hizirê bipejirîne, lewre jî kesê nedişiya têbigihe û kesê ku têngihije qet bawer nake.

Te digot qey ez di kêferata mirinê de me û li benda wan im heya ku gerdena min aza bikin. Meyrê bi guman rûnişt ber serê min û destê min gemirand, Mencolê bi meraq xwe da ser qeraxê textî û henasên min hejmartin, Kabirayî jî wek şahidekê sondxwarî ku rastiyê bibêje, lê qeda lê ketî, li kêlikên dawiyê, bêdeng ma.

Min nedizanî çawan ez wan têbigihînim bi taybetî Meyrê a hevsoz. Hindek li hêviya mirina min û hindek jî li hêviya vejîna min bûn. Ez jî di navbera mirin û vejînê de, li hêviya dayika xwe Helîmayê bûm, ku bê û ez rastiyê jê re bibêjim. Lê wexta ku hatî û ez hembêz kirim, min hest bi hindek tirsê û şermê kir, min xwest ez biaxivim, tişteki bibêjim, belê zengelora min wek tenûrekê gub bû, êdî min kes li derdora xwe nedît.

Berî hîngê jî min xwîn dîtibû belê tenê xwîna kewalan li spêdên cejnên qurbanê û ahengên sunetkirina zarokan, hîngê ez zivêr dibûm, nedişiyam.

Meyrê wiha zanî ku ez bênimêj im, hewl da min piştrast bike. Min jî ji aliyê xwe, hewl da behsê xewnê bo bikim, belê ji ber Mencol a guhbel min dera xwe nedidît, min nedizanî ku ew pêştir dizane. Ji ber vizkên xwînê û şirikên xwêdana tayên sar û germ, her bîstekê Meyrê kirasê min û balgîf û çarşev diguherand. Min nedihîşt ew pêsîra min bibîne ji ber ku werimîbû û jineke wek wê xwedan ezmûn baş dizane ku bi sedema bênimêjiyê ew der nawerime. Meyrê li ser niyeta xwe bû, bi bêniyazî xwe gihand Mencolê da ku saxbêriya min bike, lê Mencolê delîve bi kar anî û ez radestî kabirayî kirim. Min nedizanî çî mesele ye, lê Mencolê ez têgihandim ku kabirayî teslîm heye û wê bi min ve bixwîne.

Min guman di mesela teslîmê de dikir. Belê kê diwêriya behsa gumanê bike? Gumanê, ne tenê wateyek nerênî çêdikir, lê ji kebayiran dihate hejmartin.

Mencolê, bi lezgîni mesînek ava germ û derşûkek berîhev kirin, her wisa qalibek Sabûna Helebê û xawliyek gulgulî jî. Kabirayî bi mebest li ber çavên Mencolê zend û baqên min şûştin, perixandin û guvaştin, ev car bi xawlikê zuha kirin. Nizanim çima, lê gava ku min li navçavên wî dinêrî, pîrhevoka çivanokên dapîra min li şevên zîvistanê dihate bîra min. Her bêhnêkê navê Xwedê û Pêxemberî diîna û ayeta Kursî bi min ve dixwend, devê xwe ê ku wek solînek xetimî, gihande ber guhê min, got: “Eşhedê xwe bide!” Te digot qey ez gawir im û ew ê min misilman bike.

Niha emrê Kabira bûye şêst û heşt sal û hêj kes tu ji tevnê wî nabe der... Car weliyek e ji weliyên Xwedê û car jî sihêrbaz e, bi xwe hezretê Mûsa jî nikare xwe li bayê wî bihilavêje.

- Xuya ye ku ew ne tenê pîs bû, belê kirêt jî bû!”
- Ma tenê kirêt! Rast e ku xulqeta Xwedê ye, lê belê tu teşabetên wek wî tune ne.

Erê can im. Ez nizanim çawan Meyrê a engîze pê razî bûbû. Li destpêkê, min hizir dikir ku ew jî mîna bavê min û gelek zilamên din jî ber germê û xwêdanê serê xwe bi gûzanê diteraşe, belê piştî ku dersoka xwe diavêt, derket keçel, ne hema keçel belê keçelê kose.

Dema ku rûdinişt xwarê, berkura wî wek a eloşîşê nêr şor dibû. Zikê wî wek meşkê di navbera çep û rastê wî de dihejiya. Tu dizanî, wî ne tenê dikarî nivîşt û bazbendan vehûne, lê dikarî hindêk karên din jî bike, wek: Pêlavan bireqisîne, rengê avê sor bike, perdaxên şûşeyê bi awirên çawan bişikîne.

Li destpêkê, min jî wek xelkê cîranan bawer dikir, lê paşî min zanî ku têkilkirina Bikarbona Sodyayê bi şîrê spî re rengê xwînê digire. Şikandina perdaxan jî dibe ku bi hêza nêrînî ve girêdayî be û dibe jî ne wisa be. Lê di der barê pêlavan de, ez dibêjim ne hinêrek e, ji ber ku li van herêman tune maye û nehatiye reqisandin.

Sala Bîst Û Yekê

Min baweriyek mukim bi demê diîna û ez omêdewar bûm ku çareseriyekê ji bo min bibîne ji ber ku em her du zindî ne û dikarin ji hevdu fam bikin.

- Tu û dem?
- Erê. Ez û dem.

Belê mixabin, ew jî bû nêrek û milê xwe da ê Kabirayî û Zarê Mezin. Bi pirsyaran, min temenê xwe dirêjtir fikir. Li Rojhilata bêroj çend Zarên Mezin û çend ên biçûk hene? Çend Meryema hene? Çend Kabira hene?

Sala bîst û yekê be -wek ku wî gotî- ew ê Zarê Mezin ji nav min teriqîne belê kî dikare wî bi xwe biteriqîne piştî ku keçîniya min bi mûma sor daxistî? Kabirayî ez ne bêperdeya keçîniyê bi tenê hêlam, belê tu tiştê ciwan di cîhana min de xewn, meraq, nav, dîrok, reftar û ramanên civaka min, hemû bi carekê şikandin. Xelkê taxê hizir fikir ku Kabira kesekî bawermend e, teqiyê Xwedê ye, lê rastî -rastiya asan- ne wisa ye. Dibe ku heya radeyekê kiryarên mirovî, mirovî bidin naskirin. Lê ji bilî kiryaran gelek tiştên din jî hene ku mirov pê bê naskirin.

- Wek çi Meryema?
- Wek rengên cilan, cureyên xwarin û vexwarinê, derazînkaxanî, rabûn û rûniştina li nav civatan, berêxwedan bo kesê beranber. Her wisa pirsyar jî. Cureyê pirsyarên mirovî kefil in ku mirovî bidin naskirin û...
- Tiştêk din maye?
- Erê.
- Ez meraq dikim!
- Pêkenok jî.
- Rast e.
- Ew jî ên din tevan girîngtir in.

Bi her halî... Li bal me mirov behra bêtir bi kiryarên xwe tê naskirin belê tevî wê, piraniya xelkê nikarî Kabirayî nas bike ji ber ku kiryarên wî di tariyê de bûn.

- Ango, xelk kiryarên Kabirayî li mizgeftê tenê dibînin, tu kes kiryarên wî ên li bengelê û dikanê nabîne?
- Mexseda min jî her ew e Narîn.

Hindek caran ez li ber dilkokê xwe didim, qîma xwe tînim, dibêjim ku hêj kesên dilsoj li vî welatî mane, heger pê bihisin helbet bo wî nahêlin ji ber ku her tim dibêjin pirsra namûs û xwîne kevn dibe, lê ji bîr nabe. Belê paşî ez vediciniqiyam û min jî xwe re got: "Nexêr! Deng neke, Ew ê te şermezar bikin."

- Dibe. Ji ber ku dûr nîn e her dilsojek Kabirayekî felîte di nav xwe de dihewîne û neçar e ku wî biparêze."

- Rast e. Ez jî ji wê yekê tirsyam.

Narîn, Kabirayî ez carekê tenê kuştim û hêdî hêdî fêrî jana kuştinê kirim. Belê civak û ew kesên ku xwe bi dilsoj û binamûs nas dikin, bi xemsarî û bêxîretiya xwe, bi tirs û derbirîna bêwate, her roj min dikuşin. Kesên wisa, helperest in, tenê li berjewendiyên xwe miqate ne. Ew li her dewr û zemanî hene belê hindêk caran ez bawer dikim ku hebûna wan ji encama hindêk şaşiyana e di hevkeşên xwezayê de. Bi saya serê feqîr û jaran, ew kes bûne bazirgan, her tim qacikê feqîr û jaran dicûn û nanê xwe bi ava wan dixwin. Ez bi xwe ji wan natirsim çunkî ew bi xwe bêkeramet in, biçûk û bejnokurt in, tenê ziman û kuriya wan dirêj in. Bêhelwest û bêkesatî ne. Qeder û çarenivîsa wan bi hêza desthilatê ve girêdayî ye, desthilat reş be, zer an kesk be, bi xwe bêreng jî be, ne girîng e. Lê a girîng ew e ku bi kêr bê û bi pariyan wan rubîte bike.

- Ango, kî diya wan mehr bike ew dibe bavê wan?
- Enceq wiha ye.

Narîn, bi rastî ez ji wan natirsim. Belê dilê min bi wan dişewite. Û civak jî ev civaka heyî ye, min gemarû dide, barê Kabirayan sivik dike û barê Meryemayan giran dike. Min jî nîva dilî hez dikir û hêj hez dikim, ku Kabira were sizadanê, sizaya tawana wî bi awayek dadperwerane be, ew bi xwe sizayê xwe vebibire. Belê ew kesekî newêrek e lewre nikare xwe dadgeh bike.

- Meryema, ma kî diwêre dawa lêborînî bike ev car heta ku xwe dadgeh bike?
- Ez gumanê dikim ku yek hebe.

Erê, wan Kabira çêkir an Kabirayî ew çêkirin? Tu bersîvê nizanî. Ez jî nizanim. Bi rastî jî ez nizanim ka Kabirayî dadgeh bikim, an perwerdeya wî, an hez û viyanên wî ên sade belê nerewa? Erê, kê rêk da Kabirayî û hemû rêk li ber min girtin? Kê hêz da wî û ez bêhêz hiştim? Kî wî diparêze?

Carinan di xewletgehê de, ez bi xwe re dibêjim: “Pêwîst e ku ez dê û bavê xwe di goristanê de dadgeh bikim, ji ber ku li vî zemanê necis bavê min ez fêrî hezkirinê û lêborînê kirim û dayika min jî bi nazikî û pakî ez firşik kirim.”

Ne ez diwêrim behsê bûyerên tariyê bo tu kesî bikim û ne jî kes diwêre guhdariya min bike. Tu dizanî ji çî ditirsin?

- Ji çî, hey ez heyran?
- Li destpêkê ji xwe ên niha ditirsin û li dawiyê ji xwe ên paşî, ji ber ku ew ên paşî wê ne wek ên niha bin. Ez bûnewereke mê me, barê min giran e, çunkî hemû bi carekê ber bi nêrbûnê diçin... Û perdeya keçîniyê bûye pîvan bo mēbûnê, bûye şert û merc bo keçîni û dehmenpakiyê. Belê heger her kunikek ji laşê

keçikê perdeyek pê ve hebûya, tu bibêjî ku seranserî vî welatî keçikek saxlem mabûya?

- Ez li keçikan nagirim Meryema min.
- Ez jî li wan nagirim Narîna min. Keçikên me guneh in. Lê, ez li qewmê zilaman digirim ji ber ku namûsê tenê bi perdeyekê ve girê didin û ew bi xwe diqetînin. Wek ku tu dibînî, di hemû kevalên min de derz û perde hene. Belê hêj kesekî pirsyar nekiriye ka ew derz û perde çî watê didin, ew berê xwe didin astê formî di kevalî de, ne ku astê ruhî.
- Heger bi peyv û rengan têngihîn, nexwe çawan wê têbigihîn?
- Ez nema dizanim. Lê tenê dizanim ku piraniya wan bédeng û reng in. Derz li her derê hene. Marên kor e li her derê hene. Û kevalên min jî ji derz û maran pir in, belê hêj kes li ser ranewestiyaye. Heger her jinekê derzek di dilê wê de hebe, her zilamekî jî koremarek di nava lingan de razaye...
- Bigirî Meryema min... Têr bigirî!
- Li min negire Narîn. Ez pêş xwe û te û hemû keçikên vî welatî ve digirim. Şev û giryan min diwestînin. Şev ne tenê min digirînin belê dihêlin ku ez car car xewnên xweş jî bibînim. Eve bîst û sê sal e ez eynî xewnê dibînim: “Keçkek nazelîn im, ji nû bi ser piyan dikevim. Dê û bavê min gazî min dikin û ez radibim westikê, belê piyên min li dûv min nayên.”

* * *

Li roja dawiyê ji behiya bavê min- wî çaxî heft roj bûn- ez bi ser xwe ve hatim. Meyrê serê min şûşt û ez gihandim odeya min a wêran, dihate ber çavê min ku malek barkirî ye, ji sîsirk, kimkime û tevnê tevnepîrkan û piniyên şeh û tariyê pir e. Nizanim, ne toza xatirxwestinê bû, ne toza siwarên aşopî bû li ser kevalên min ên rengdar. Min bêriya odeya xwe kiribû her wek ew heft sal e min nedîtî tevî ku diwarek di neqeba wê û oda Meyrê de hebû. Heya niha jî hêj wisa ye. Min bêriya Charlie Caplin û Aristophanes jî kiribû, her du bi diwarî ve hilawîstî bûn, te digot qey ew li benda min bûn. Min hizir fikir ku ê yekê wê bigirî, an bikene, ê duyê jî wê li ber qenterê an ser banî bike hawar û xelkê pê bihisîne. Lê, her du jî bédeng man dema ku Kabirayî li ber çavên wan ez hetikandim. Bêmirad be, Kabira min û jina xwe Meyrê pê haydar dike ku sultanê cinan, Zarê Mezin, qasidek şandiyê û li hêviya bersivê ye.

Meyrê guhişî, matmayî li min nihêrî, diviya bibêje derew e, belê dera xwe nedidît. Ji aliyekê ve, ji Kabirayî ditirsiya û ji aliyek din ve dilê wê bi min dişewtî û di navbera her du hestan de bédengî di destê Kabirayî de bû joker. Hemû ji mezê derxistin, bawer nedikir kingê wê li min bizivire. Çeqmaqa stawbir ji berîka paxila xwe derxist û şemalkek spî vexist berî ku vegevine cihê wê. Bi agirê wê şemalkê pê ve çû û birek şemalkên din, ên rengîn vexistin, paşî bixûrdank anî û bi bêhna wê henasên min dagirtin. Wek serspiyek a jixwerazî, ez bêstar kirim û dest bi hindêk şîretan kir. Ez li ser qana piştê dirêj kirim, paşî wergerandim ser zikî, bi perdeyeke şîn nixumandim berî

ku dest bi sîhkara xwe bike. Çend kurteayet ji Quranê xwendin û şîroveya xwe a taybet bo hindêk dîmenên, ku zirav li mirovî diqetînin, pêk anî her wek: çalên xezlînê, marên dirêj ji dirêjiya darxurman, dûpişkên mezin ji meziniya çêlekên û daleqandina jinan ji memikên wan û... Gelek dîmenên din ên sosretane. Ez nizanim çima qala van dîmenan ji kesên belengaz re dikin!

Te digot qey Kabira ji Cehnîmê hatiye û hemûyê dizane. Wisa ez têgihandim ku Cehnîm bi tenê heye çunkî qet behsê bihuştê nekir.

Pişta min difirkand û min jî li vê mehfûra Farisî a sor dinêrî, wek yekxterme, bavê min ji Qesra Şîrînê, bi xwe re anîbû. Min li vê mehfûra din jî dinêrî bi taybetî li şûrê duçeşî di dest Îmamê Elî de. Wek helwest, tu cudayî di navbera wî û her du ên din de nebû.

Ji nişka ve, mîna hûrebayî, Kabirayî perdeya şîna avirmîşî ji ser min hilda û got: "Rûne ser kundikan!"

Rûkên min ketin erdê, hestê tirsê û şermê wek serkên sar û germ gihan hevdu, ez neşewitîm belê tezînkê ez girtim. Bi destekê min sînga xwe û bi destê din jî pêsîra xwe veşart. Wek misarekê, ez diavêtim ber lingên xwe û li dor xwe dizivirandim. Bi zimanekî biyanî, ez bawer dikim ku ji bilî wî kes din tînahe, bi dîwaran re axift, her bêhnêkê kefa destê xwe datîna ser gulîfanka serê min, bala çengê min kir, destên min hildan û lingên min kirin pirek zirav belê bilind, sînga min da dîwêr û berî ku min li xaç bide, ez gêj bûm û herifiyam ber kalka wî a spî.

- Û paşî Meryema?
- Paşî bi her du lepên xwe bermayên min vêdan û wek peykerek bêcan ez danîm nîva mezelê, berê xwe da min û destê xwe bi keziya min de anî xwarê.
- Bi rastî keziya te gelek xweşik e, reş û dirêj e!
- Spas! Çavên te xweşik in. Hindî bi bîra min tê keziya min wisa ye, digihe ser kemaxa min. Nizanim çima, belê hêj min du kezî venehûnane.

Bi her hal...

Bi dû re, Kabirayî destê xwe bi pişta min û kemaxên min de anî xwar heta ku giha lingên min. Çû û li pişt min sekinî, vêca destê xwe gihand dev û lîvên min, bersînga min, navika min, mîna dizek şareza dema ku cama dergehî dişikîne û bi jîrî destê xwe digihîne kilitê, eha wisa destê xwe gihand mûyên binzîkê min û li dawiyê -tenê bo bawerî- ez li hembêzê xwe guvaştim berî ku bibêje: "Ez bi ser hil bûm, cin ketine nav laşê te de. Belê netirse, ez ê wan biteriqînim heger ku sala bîst û yekê be."

Bêcil û berg min hest bi windabûnê dikir belê wî hez dikir ez winda bimînim, xwe nebînim. Di wan kêlikan de, ez gazî dayîka xwe Helîmayê dikim û ew jî gazî Mencolê dike, tîdigihîne ku çareserîya min wê çil rojan dom bike ji ber ku cin gelek in û hewl û helmetek mezin ji bo derxistina wan gerek e. Mencolê dizanî ew çî dibêje, belê min nedizanî. Paşî bi zaravek tijî guman, got: "Sultanê cinan, Zarê Mezin, dibêje bila evda Xwedê, Meryema keça Helîmayê, guhê xwe bide te, newebe dilê te bihêle."

Pirsyara ku Kabirayî dixwest ji min bibihîse, ji Mencilê bihîst:
“Mebesta te çi ye hey Xwedê jê razî?”

Pêşwext wî bersîv hebû: “Ne mebesta min e, belê a Zarê Sultan e. Ew dibêje lazim e mirovek niyas biçê di nava kelexê Meryema keça Helîmayê de, da ku bikaribe cinan bitirsîne, belê bi şert ku ew mirov weliyek ji weliyên Xwedê be û navekî axretî li ser be!”

- Tu kesê ku Kabirayî bibîne wê hizir bike ku xişîm e!
- Erê Narîn.

Dîmen dikarin bînahiyê bixapînin. Sêzdeh sal kêr bûn ku mirov rastiyeke aşkera bike, lê bîst û sê sal jî gelek in heya ku mirov wê rastiyeke ji bîra bike.

Dariçîn

Çil rojan... Her roj li gor fermana Kabirayî, min destnimêj digirt û çarşefek spî li bejna xwe a esmer dialand, te digot qey ez li Meke û Medîneyê me, li tewafa berê beytê. Li destpêkê ez dudil dibûm ji ber ku heyamek di ser qewlê min re bihurî û min xwîn nedît, belê paşî ez bisteh bûm ji ber ku malmîratî henase û kunikên laşê min ji bêhna bixûrê dagirtin. Zemînê min ê berdelanî û tî li benda barana hezên bênefs dişehtî, lewre bêhemdî xwe, min dixwest dem bo demê ew av bide. Tu bawer dikî Narîn, di wê taristanê de, şemalkên Kabirayî bûbûn roj û mûyên laşê min bûbûn gulberroj?

- Ez bawer dikim û têdigihim jî. Tenê hez û xwersk jinê lawaz dikin.
- Erê. Tenê ew dikarin hêzekê bidin zilaman.

Ezmûnek xwezayî bû. Ne taybet, belê cuda bû, ji ber ku li dawiyê meraqên har û agirînî keçîniya min fêrî xiyanetê kirin.

* * *

Xwîna serê mehê ji min qut bû, min zanî ez avis bûm, ev car ne bi rengên keskesorê û ne bi destlêdana zilamê seyr û biyanî, belê bi gûrha binê Kabirayî.

Heyamek çû û heyamek din hat û nîşanên avisbûnê li serûberê min xuya bûn. Meha min li darçînê ket û ji bedbextiya min, darçîn tenê li dikana wî peyde dibû. Ew dikan li ber xelkê taxê bûbû qeyserî. Pêdawîstên keç û jinan tenê li wir peyde dibûn. Cixare çî ye, bi xwe cixareyek jî tê de nebû tevî ku jina wî Meyrê digot ku ew cixareya destpêkê tenê bi şixartê hil dike.

- Pêşwext bikirên xwe destnîşan dikirin!
- Lebê û bi hostayî.

Li hersê mehên havînê -bêhnvedana sala xwendinê- zikê min bûbû sê mehî, ji kesî nedihat veşartin bi taybetî ji jinên şûkirî. Ez matil mam, min nizanî xweliya kê bi serê xwe werkim. Heta radeyekê ez çilek bûbûm, li her danî xwarin û vexwarina min bûbû ducarkî. Mencolê her dem hewl dida min birçî û tî bihêle. Şevên min wek şevên Yelda bûn. Hêj tarîgewr, wek xidamekê min xwe li ber derazînkê Mencolê diqurisand heta ku hişyar be û bihayê darçînî bide min. Bezê dilê min diheland, pêlava wê bûbû berdemora serê min ê ku qet sucde ji bo tu kesî nebirî. Min xwe diavêt pişt landika Kovanê bira û ez digiriyam û digiriyam, bi hêviya ku dilê wê bi min bişewite. Keziya wê kurt be, heya ku riyalek dida min, ruhê min derdixist. Li dawiyê, bi min re dihat heta ber deriyê dikanê û bi rûqayimî digote Kabirayê jinperest: “Ka bi saya serê xwe hindek darçîna xwe bide vê cengenê û hindekê ji bo min jî bişîne!”

Paşî ez ê bizanibim ku darçîn bo min tenê mebest bû, belê bo wê behane bû.

Her carê, bi hinceta darçînê Kabirayî tolazek li kolanê radiwestand, bi pistepist pê re diaxivt û destê xwe digihand berikê berî ku li dû Mencolê bişîne malê. Carekê di navbera xwe û min de bi lixêzî got: “Mencol bûjin e, belê ne pûla ye.” Hîngê ez mexseda wî tînedigiham.

- Kabirayek pêzeveng jî bû?
- Nexwe?

Belê pezê biyanî li kûzên xwe nediçerand. Bêxêrî, di neqeba çav û abrûyan de, xebengê dikankê anî xwarê berî ku bûyerên tariyê dest pê bikin... Wek çekçekîlekê xwîna min dimijand. Min li kaboka darçînî dinihêrî, min agah ji tiştêk din nebû. Narîn can, wê hizirê bike tama darçînî jan hemû ji bîra min dibir. Belê kêma darçîn dida min ji bo ku dîsa qesta şikefta wî bikim. Dem bo demê min diviya xwe qayîm bikim û nehêlim ku ew dest li min bide, belê wek gustîla zîvîn li tiliya xwe, bi kêfa xwe ez dizivirandim. Bêmirwetî...

- Berdewam be Meryema min... Min girtî kevalek e û tu nîgar dikî!
- Ez şerm dikim dema ku behsê wan bûyeran dikim. Belê ji te venaşêrim, ez hest bi hindêk rehetiyê dikim ji ber ku nêzîkî rastiye dibim.
- Hemû deman bi dest mirovî nakeve ku nêzik rastiye bibe. Berdewam be!

Bêmirwetî, ez çargavî ajotim, telîsê xetsor li nîva dikankê raxist û wek her carê, piştî hindêk zîkrî û selewatan, tif dikir bin zîmanê min û digot: “Eşhedê bide û xwe ji bo Zarê Mezin bitewîne.” Min serê xwe datanî erdê lê kemaxên min bilind dibûn. Ew li pişt min disekinî û wek bagurdanî destê xwe li ser piştê min digerand heta ku zîk û sînga min ji zemînê dikanê digirtin, hestiyê piştê min diêşand. Bi pencên xwe kemaxên min diguvaştin û paşî dadivezilandin. Nîza ji bo çî her gavekî destê xwe digihand kaboka vezelînê. Min qîjîyek veda berî ku doxîna wî wek marekê li nav lingên min biteze. Min tîna berçavên xwe ku lawek ji lawên vî bajarî ye, belê wexta ez li xwe dizivirîm mar û zîlka wî dihatin berçavên min.

Carên pêştir li ser qana piştê, hindêkê li min xweş dihat ji ber ku hestê mêyatiyê di min de dilivand, belê li ser çokan hêstîryayê ez digirtim û hestê min dimirand. Bêmiradî, ez di ber mirinê re dibirim tenê da ku di ber tayê re bêm. Nizanim çima, hestek xerîb li bal min peyde bû, ku ne mirovek e seksî bi min re dike, belê heywanek e.

Her carê ez westiyayî û kerixî dizivirîm malê, belê tolaz rehet û rûken dizivirî serê kolanê.

* * *

Dewletserê darçînê, mehek sax bûyerên tariyê xwe dubare dikirin mîna şano ên Misrî. Belê piştî hîngê, meha min xwe li kêma da, her

wisa çûna min jî bo dikanê, an baştir e bibêjim bo şikeftê. Ji hîngê de hemû dikan li ber çavên min bûne şikeft û xwedanên wan jî bûne Kabira.

Hedara Kabirayî nehat, lewre xwest li odeya min berdewamiyê bi serketinên xwe ên dîrokî bide. Belê ji ber jina xwe Meyrê nediwêriya, çinku min xwe diavêt ber bextê wê ku min biparêze bêtî ku navê darçînê û Zarê Mezin bînim.

Meyrê ji Mencolê bi guman bû. Gotinên xelkê di der barê Kabirayê xwe de dibihîst û reftarên Mencolê jî bi çavên xwe didît, lewre ligel rojgarê gumanê pirs û tirs peyde kirin, ev car Mencol jî min ditirsiya. Wê dizanî jî ku min serê Kabirayê wê navê û axaftina wî bi mirina min e, belê ji ber ku jin e, nedikarî xwe li ber xîretê ragire.

- Pirsyarekê Meryema min. Dibêjin, heger zilamek bi jinê re raza, êdî tu car ji bîra wê naçe. Li ku be û kingê be, dema çav pê dikeve, demlîdest ew tê bîra wê û jê xerîb dibe. Ma qey rast e?
- Min ji wî hez nekiribû da ku bersîvê bizanim.

Na. Min ji wî hez nekiriye. Ewî xwe li ser min ferz kir û bû rastiyeke jandar. Carekê tenê jî min hest nekir ku ez bi zilamekî re radizim. Çend sal bihurîn jî belê hêj bela xwe ji min venake. Geh wek xewekê, geh jî wek şevpestekê pêrigî min tê û min gemarû dide. Ez pê diêşim, bêhna min malix dibe, xwêdan bi min digire. Ne tenê cara yekê ez pê aciz bûm belê her car, ji ber ku tiştek wisa di serê min de nebû, li ser difina min çêdibû. Heger carekê tenê jî ez bi dilê xwe bi wî re ketibama nava nivînan, belkî hîngê min mîhderivanî jê re bikira. Ka ez jî pirsyarekê ji te bikim Narînê!

- Kerem bike Meryemayê!
- Gelo ma Kabirayî dikarîbû wiha bike ku rojekê ji rojan ez wî aza bikim û jê hez bikim?
- Carekê min di nivîsarekê de xwendibû, ku hezkirin tê çêkirin. Mînak... Heger heyamekê pisîkek an masiyek bi mirovî re bijî, hîngê mirov dikare jê hez bike.
- Dibe. Belê eve ne pisîk û ne jî masî ye. Ev Kabira ye.

Semyan – We ma edrake ma Semyan?

Narîn: Ez hez dikim bawer bikim ku ev welate hêj welatê min e û ev gel jî hêj gelê min e, belê ligel nebûna bersîvan pirsyarên min kûvî dibin, bi serê xwe dikevin û sînorên hez û baweriyê dibezînin.

Ev welat e jî ji keçîniyê hatiye xistin belê hêj em şanaziyê pê dibin ku welatê me ye. Ma tu ferq di navbera welat û keçê de heye?

Li tengasiyan, welat welatê me bû, gel jî gelê me bû. Belê li berfirehiyê, hindêk xwedanên nû jê re peyde bûn û em derketin ên biyanî. Biyanîbûn bo hindêk kesan dibe welat, belê welat jî bo me dibe biyanîbûn.

- Em hemû bûne biyanî.
- Erê. Em hemû bûne biyanî. Tu li welatek Îskandinavî, lê ez li welatê xwe ê ku her tim li ser digiriyam. Te rastî bivêt, ji mêj de em bûne biyanî, madem ku “Dar el axîre dar el beqae” em biyanî hatin û biyanî wê bar kin. Bawer bike ên din jî biyanî ne, lê nizanin. Rast e ku hevdu dibînin, dibihîsin û diguncînin ji ber ku gewd û sîmayên wan ne biyanî ne, belê ruhên wan? Ax Narîn... Li vî welatî, kî maye û hest bi havîbûna ruhî nekiriye?

Eve ne pirsyarek e ez ji te dikim, ne jî bersîvek e ez amade dikim, lê belê tenê bixwegotinek e di kêlikên xelwetgeha şevînî de. Pirsyarên me tazî û serberdayî ne, li ser qeraxên sînorên qedexe bi xwe re peyasê dikin tevî ku li van welatên ku, ji bilî azadiyê wekî din bo her tiştî berhev in, ne tenê zarok û bêkar zehf in, lê bersîv jî.

- Kî pirsyaran çêdike û kî bersîvan dide?
- Çend tu pirsyarekê bikî ez bêtir gumanê di bersîvan de dikim.

Kî bersîvan bide, gava ku bêhna sirgûnê henasegeha min tijî dike, perdeya tenhistanê diqetîne, derdeseriya demsalên bêdaw digihîne radeyê bînahiya du çavên qerimî, asoya derûnê vedimirîne û agirê dojhê tê de hil dike? Hîngê, evîna mezin li bîra min dimîne û gunehên biçûk li bîra wan dimînin. Erê çima evîn gunehan naxefirîne?

Kî bersîvan bide, gava ku hestê azirî lavja xeybê distirîne, û pîrên tarawgehê ji awatên şikestî darbestên xwe çêdikin û bi cotê keziyên bêriya welatî dixemilînin û bi dengê mandî bi mirina xwe dibêjin? Hîngê, Avamezin bêpêl dimîne, masî li ser avê dinivin û kevz mîna biskên Mencolê -li dema telqînê- vediçere û kêlika zuhabûnê bo tîna min a sermedî radigihîne. Hîngê, hêla berzexê dibînim, lê çima aliyê zelal û şîrîn nîn e?

Kî bersîvan bide, gava ku aşên bayê bêmiradiyê Donkîşotê jar li hembêza min digirînin û Rembrantê lasar bi diwarên perestgehan ve dadileqînin? Hîngê, yeman hemûyê ji bîra min dibe, tenê henasa candanê bi bîra min tîne, dergê holîkostek nû vedibe, bejna dükêlê bi ser a min dikeve, nalîna min ji vedengê azadiya bêtûte û temenê

gendeliya rayedarên bêmirwet derbas dibe. Ji xerî mistek xweliyê û meraqa dîtina bêdewletiya kurê hêj nebûyi, tu ji ber min ve dimîne?

Ez a evîndar, evîna zîndînbûnê di deryaya gumanê de dimeyînim. Ez a lexirîn bi hebken "Cypro – Apetti" yasayên birçîbûnê dibezînim. Ez a çavtirsandî, bi bazbendan dêwê tirsê -dema li kozên valatiya keçîniya min diçere- diteriqînim û efsaneya Zarê Mezin di serê xwe de diteqînim û di êsirên qoçaliyan de, li ber dergehên mizgeftan, her tiştê pîroz birîndar dibînim. Hîngê, jiyana bêmeraqa û mirina rezîl muzayedê li ser min dikin, destê xwe dikin destên hevdu. Belê, kî destê xwe bike di destê min de?

Narîn, ez nizanîm çima, lê dema ku çavên min dixurin "Odîb" tê bîra min!

- Ez nizanîm çî bêjim Meryema min!
- Ez jî nizanîm.

Û nizanîm jî kî bersîvan bide, gava ku li şûna baranê, toza hespê "Troja" li serê milan dibare û li şev nivên şevan tirs û bêdariya min ayetên pirtûkên tijî xitm û şîfre, ji toza gumanê dadîqutine berî ku bi elîfbêtkêk biyanî ji bo min bixwînin? Û rûbarek ê sor ji pozê min diherike û dawî dilopa xwêdanê li ser pîstê min ê esmer û alûs diqerise û hest li ber derazînkê dilê min dicemise û kelexê min wek papora "Hezretê Nuh" li benda tofanê dimîne. Û dawî nêzik dibe, çirayê şevistana Meryemayê vedimire. Hîngê, ne êdî kesî dibîne û ne êdî tu kes wê dibîne. Nexwe, mirov te ji du çavan bike? Hîngê dîsan gumanê dikim: erê Meryema ez im an ez Meryema me?

Kî bersîvan bide, gava ku li biharê, kovanên min kate didin, li payizê xweşiyên min li bêderên keçîniyê ber ba dibin? Mîna darçinarek bêpel, takên min bo bayê hesretan xwe ditewînin, dehmena min ji belgan tijî dibe, tazî dibim û tîrêjên elinda Kabirayek felîte xezelê bi şeh û xwêdana bedena min dikin. Hîngê, demlîdest "Jaro Heyran" tê bîra min, dîsan dibêjim... Xwezî ji xêra Xwedê û mîrê Miradan re, min henasa xwe a zuha ji bêhna xwêdana bedena te dagirtana, lê eniya min dibe sêva "Neyotin" û lepê min jî dibe zemîn. Hîngê, hemû jî kenan re dimirin û ez ji mirinê dikenim.

Kî bersîvan bide, gava ku bipîve sîtavka min dipîve, pêlên bayî her du çengên min dişikînin? Hîngê, dîsan firîn qedexe ye, fixan zemawend e. Rastî, car xwe li bin danga min vedişêre car jî kirasê min diçirîne û ji her derê gilêz diherike.

Kî bersîvan bide, gava ku ez di xelwetgehê de kirasê miriyan li kevalên xwe dikim, û sînga min bo kul û meraqan dibe senderîk? Hîngê, bêdeng î ziman e, rawestiyên zeman e. Ji nû dizanim ku perdeya keçîniyê tu qîmet nîn e. Û vedengek ji dûr tê " لا يحمل الله نفسا الا وسعها " hîngê, kêfa min bo min tê û şanaziyê bi nefsa xwe dibim.

* * *

Ez ne mihtac im mirina kesekî rabigihînim, na. Berî Niha min gote te: "Di navbera mirin û vejînê de, ez li hêviya dayika xwe Helîmayê me,

da ku rastiyê jê re bibêjim...” Ez dikarim mirina xwe tenê rabigihînim, belê hêj zû ye ji bo mirina min. Min biryar da ku êdî ez nemirim.

Gelek caran, gelek kes dibêjin ku mirina Xwedê ji wan kêr e, lê ez wiha nabêjim ji ber ku ne mirina Xwedê, belê ew bi xwe ji min kêr e. Ji nava hizira xwe a direhî, ez petikên “Rehman” û “Rehîm” vedidim û peykerekê jê çêdikim, tenê ji bo ku bibe rastiyek û di bîra min de bimîne, an hestên min ên havî hindekê rehet bike belê “Cebar” û “Mitekebir” çavbaran nagirin, nahêlin.

Narîne, çêdibe ku cihê bêtir ji zilamekê di dilê jinê de hebe, belê cihê du xwedawendan di serê wê de nîn e. Ez jin im û dizanim çî dibêjim.

- Wexta ku belg bê emrê wî ji darê nekeve, nexwe çawa bê emrê wî kamira bi saxî tu veşartî?
- Şev dirêj e û tu jî dem bo demê gûzên xwe li ser dilê min bişikêne. Pirsyarên xwe bike, ne xerab e. Belê li benda bersîvan nemîne. Ez nikarim bersîva te bidim ji ber ku heta vê kêlikê ez bi xwe pirsyarek bêbersîv im.

Dibe ku kesekî ez afirandibim, lê li derveyî memleketa xwe, belê min gelek kes afirandin û di nava memleketa xwe de. Û wiha, li derveyî wê memleketê rojane ez tîm çewisandin, mafên min tîn pêşêlkin, belê ew di nava memleketa min de ciwan û nimûdar in, her dem hene ji ber ku zindî ne.

- Wekî kê?
- Wekî gelek kesan, bo nimûne: Bavê min, dayika min, cegera min “Semyan” û...
- Û kî din?
- Ez nizanim Narîne. Belê hest dikim ku hindek kesên din hene bêyî ku ez wan nas bikim, an ew min nas bikin. Ez bawer dikim, ku hêviyên min sade û rewa ne, ne estem in. Ez darê Mûsayî naxwazim da ku deryayên xeman pê derbas bikim û gil û gazindên xwe bigihînim xêrxwazan.
- Ma kî dibêje ku xêrxwaz mane?
- Tu kesê ne gunehkar be, ew xêrxwaz e. Belê tu bêjî kesek maye û nebûye gunehkar? Eve ez, ez jî gunehkar im.
- Na. Tu ne gunehkar î, belkî gunehbar î. Tu ne keça gunehê yî, navê dayika te Helîma ye û navê bavê te Dêwalî ye. Mineta kesekî hilnegire. Tu Meryema yî... Mêyek, belê li zemanek nêr. Evîndarek dilbikul î û keştiya evîna te ber bi kinarên dayikîniyê diçû.
- Dibe rast be. Evîndareke dilbikul im û keştiya min ber bi kenarên dayikîniyê diçû, lê berî ku bigihe, rawestiya û binav bû.
- Binav bû, belê pêlên zîndînbûnê bi hawara te de hatin.
- Înkâr nakim.

* * *

Wek niha, hemûyan berê xwe ji min wergerandin, bi xwe kita mayî jî ji xêrxwazan. Li welatê min berê min dane xerîbiyê. Sînor bi sînor, bajar bi bajar, ez li mistek axa azad, li pirtek nasnamê, li maçek bêguneh geriyam, belê heyhat. Min Mirad bû, carekê zilamek eniya min, an çavê min, maçî bike û biselmîne ku hêj maçên bêguneh hene. Tu dizanî li wê heyamê ez ji çî ditirsiyam?

- Ji zilaman?
- Te dît, bi xwe bersîva te jî pirsyar e!

Nexêr, li wê heyamê şerê kendavê yekê hêvênê zilaman nehiştibû, ê kuştî kuştî, ê birîndar birîndar û ê bêseruşûn jî tenê hêviyeke biçûk û bendemaneke dijwar li pey xwe hêla. Tovê wan birhabû, kita mayî jî nesax bûbû, bûbû êl û eza û ket ber bext û barê jina xwe.

Zilam nemabûn ku ez ji wan bitirsim. Belê ez a avis ditirsiyam, ku rojek bê û pariyek nanî bi dest min nekeve, paşî bibim dêhleba û gezan deynim. Heta niha jî dema ku çavê min bi pariyê nanî dikeve, hest bi bîrs û tirsek ecêb dikim. Rast e ku yek bi 'bi'yê dest pê dike û a din bi 'ti'yê, lê her du jî dikarin tiştan bi dawî binin bêyî ku ew bi xwe bi dawî bîn. Pêwîst bû ku ez ji pariyê nanî û hestên azirî rizgar bibim, azad bibim û bo azadiya xwe bistirînim, lewre jî min kevalên jiyanê nîgar kirin. Xuya ye ku ez ne ji xwe fêrî stran, nîgarkêşî û azadiyê bûme. Ez dikarim Xwedayê hinde mezin di stranekê de, di kevalekê de, di azadiyê de, bibînim an winda bikim.

Berê bavê min û niha jî Xwedê. Berê ez piçekî ji bavê xwe ditirsiyam ew jî Mencil sebab bû. Belê wekî din, min ew xweş diviya. Niha, ez piçekê ji Xwedê jî ditirsim -ne tenê Mencil, lê hemû sebab in-belê min ew jî xweş divê jî ber ku dibêjin ew pak, bexşende û mîhredar e, ango wek bavê min e. Min bavê xwe dît belê hêj min Xwedê nedîtiye. Heger hebe wê xwe nîşa min bide. Lê wexta xwe nîşa min da ez ê çawan wî nas bikim?

Hebûn û nebûna tiştî li nik min ne girîng e, lê çawaniya wî girîng e. Ma kî bawer dike ku tîrsa min têra bajarekî heye? An xweşviyana min, têra hemû kîndaran heye? Mesele ne bawerî ye, lê ez hest dikim ku yek Xwedê heye û hindek caran dixwazim di mîhraba wî de gunehên xwe aşkera bikim, xwe a qurban bibînim, belê...

- Belê çî...?
- Belê çima heta niha ez a mandî min a winda nabîne? Ax Narîne, ji şevê dî were ez negiriyame.

Ka çawan li firehiyan Xwedê dergehê min dikuta, eha wisa bila li tengasiyan jî, li serê spêdeyeke bêdeng, an êvareke dereng, gumlekê bavê min, an jî spîkirasê dayika min li xwe bike û serê min deyne ser milê xwe, an ser çoka xwe û biteptepîne. Ji xeyrî dê û babê min, qerê tu kes din li ser min nîn e. Heger ne ji bo xatirê min be, bila ji bo xatirê Semyanê min be.

Ji bilî Xwedê û Semyanê min kesekî din nemaye û her du jî hêj nehatine... Tu çî dibêjî, ez li hêviya hatina wan bimînim?

- Ku te tu karên din nebin, bimîne!
- Kar bi dawî nayê.

* * *

Di çiriya yekê, sala 1983'an de, dîsan sawa guherînên fîzyolojî ez girtim, ez damirkand im. Ez bêqam zivêr û bêzar bûbûm, ji her tiştî û her kesî ditirsyam tenê ji xwe na, ji ber ku min hest dikir ez ne vala me, di kûratiyên min de jiyaneke nû dest pê dike. Zikê min giran bûbû, te digot qey çiyayek e tê de. Vêca, madem ku ez ji xwe natirsim bila kes ji min netirse. Ma ne weye Narîn?

- Tu dizanî Meryema.
- Dibe, lê zanîn ne bes e.

Li heyama destpêkê, serê min gêj dibû, ez gêj dibûm, min vedirijant. Wê hizirê bike, êdî min nedikarî bi Meyrê re li ber derazînkê rûnim. Tevî ku min dev ji xwendîgehê berdabû jî, lê bi hinceta xwendinê, min xwe dûrî çavan digirt, belê roja min dirêj dibû, ji bîst û çar saetan dirêjtir.

Piştî ku ez li kilasa heftê bi ser ketim, bi coş û meraq min viya xwe bo kilasa duyê amade bikim, belê wisa çênebû. Hemû kul diçin tenê kula xwendinê ma û roj bo rojê mezintir dibe.

Li vî welatî, ne tenê tiştên mezin biçûk dibin, belê hindek caran tiştên biçûk jî mezin dibin.

Serê zîvistanê bû, wek ewran ez jî nîv vala û nîv dagirtî bûm, gelek lawaz bûbûm, zirav bûbûm belê nediqetiyam. Wek simbêlên kirîvên cixarekêş, madê min zer bûbû. Paşê min hizirand û bi xwe re biryar da ku xwe rabigirim û ji bo Semyanê xwe ê dûr- nêzik bijîm.

Ji xeyrî Semyanî, sebra min bi tu kes din nedihat. Ew bûbû Semyanê ruhê min, ji ber hindê min dixwest navê wî bikim "Semyan." Semyan bûbû xewna demên dawiyê, bûbû sînahiya dawiya tunêlê. Min li ber bû her tiştê xwe bi wî re hevpar bikim... Dema xwe, şev û roja xwe, girî û girnijîna xwe, bi hêviya ku salên xem û aloziya min qerebo bike û bo xweşî, an nexweşiyên, xwe amade bike. Min hez dikir Semyan ne tenê bi sîma û dîmen, belê bi rewşt û reftar jî bide bi bavê min Dêwalî an dayika min Helîmayê ve, ne bi Kabirayê felîte ve.

- Meryema, xuya ku ye tişteke hevbeş di wênên hersêkan de heye?
- Erê heye, mirin e.

Û ez çilek bûbûm, min nanê xwe ji keda bavê xwe didizî. Şev nîvên şevan wek pisîkan ez li nav qirûqafan digeriyam bi hêviya ku pariyek nanî bibînim û leşkerê birçîbûnê li pişt tixûbên xwe mijûl bikim bi kêmi heta ku roj derkeve, belê berî derkeve ava dibû.

Narîn, mirin bûbû daxwaza herî mezin ji bo min, belê wek zarokekê, dema nivîstî û vediciniqe, eha wisa ez vediciniqîm û min ji xwe re digot: "Heger ez mirim, ez ê ji bo xwe bimirim, belê gerek e ez bijîm ji ber ku ez ê ji bo Semyanê xwe bijîm." Dinya vala bûbû. Mirin, jiyân, Semyan û ez bi tenê mabûn ser rûyê vî zemînî. Min xwe bi

danga jiyane ve girt, min nedixwest ew min bihêle, lê Semyane min sehwa bûye; xwe bi danga mirine ve girt.

Ka ji min re bibêje: Ez çi li vê mirine hemûyê bikim?

Yê Din

Tu bawer dikî ku kes hindî min nemiriye, her çendî kes hindî min ji vê jiyane hez nake jî? Te jiyana min dit, belê hêj te mirina min nedîtiye. Ez baş dizanim ka ez ne ji bo çi dijîm, belê nizamim ka ji bo çi dijîm.

Bibihure Narîna min. Tehemûla min bike ji ber ku min kes din nîn e da guhdariya min bike, an ji min fam bike. Jiyana sar û tarî ye û kaxizên min jî têra xwe hene ku bişewitînim, belê ez kaxizên xwe bo her kesekî naşewitînim.

Di vê kêlika berhest de ji vî temenê ku bi trajediya xwe dirêj û bi xweşiya xwe kurt, ez dixwazim pirsyarekê ji te bikim...

- Kerem bike!
- Erê tu çawan min dibînî, wek keç an wek jin?

Dibe ku ne pêwîst be, belê ez hez dikim alîkariya te di bersîvdanê de bikim. Berî niha, di navbera her duyan de min hêvî dikir bibim dayik, lê xuya ye ku daxwaza min gunehek an mafek ne rewa bû. Xuya ye jî ku çênabe kesên bêxwedan gelekî bixwazin, lewre ji hîngê de ez bi kêmiyê razî dibim belê di eynî demê de xwe kê m nakim ji ber ku derzên ruhê min têra dîwarên hemû zîndanên Rojhilatê hene.

Û niha jî, ez dixwazim bibim tişteke, tenê tişteke, belê tişteke nû.

- Hemû keç dikarin wekî xwe bimînn, ango keç bimînin, an bibin jin, lê di navbera her duyan de, te karî bibî tişteki taybet.
- Tişteki taybet, an cuda?
- Taybet an cuda, ne girîng e, girîng ew e ku tu wek xwe bî û ne wek kes din. Bibihure bo bîstehiya min, belê bizane ku jiyana wan tev bêperde ye. Perde li her derê qetandî ne. Çav, guh, pêşîr û odên nivistinên wan bi carekê bêperde ne, lê a te perdeyek

- tenê hatiye qetandin, ew jî ne te, belê nûnerê wan qetand.
Meryema min, xwe nas bike û tu car wê rastiye ji bir neke!
- Tu dizanî ku gelek seyr e?
 - Xwenaskirin seyr e?
 - Na. Xwenaskirin ne seyr e, ew mustehîl e. Lê mexseda min jibîrkirin e. Min gelek tişt ji bir kirin, belê hêj gelek tiştên din li bîra min mane wek mirin, mar, derz, Zarê Mezin û...
 - Berdewam be!
 - Û "Kirmanc."
 - Kirmanc kî ye?
 - Bêhna xwe fireh bike, ez ê behsa wî jî bo te bikim belê li dawiyê. Wênegirek ecêb bû. Xwezî her tişt bi kameraya wî bihata dîtin bi taybetî rastî. Ax Narîn! Em çend mihtacî kamerayê ne, belê em nizanin. Piştî sî û şeş salan û her salek bi sî û şeş salên wan, ew li hawara min hat belê dîsan xeware bû. Piştî tu Kirmancî nas bikî, tu yê bêtir ji min fam bikî.

* * *

Nara min, heger mirov di xwe negihîje, wê çawan xwe nas bike? Heger xwe nas neke, wê çawan xewn û xwezikên xwe nas bike? Çawan wê xeyrî xwe nas bike? Çawan ez xwe nas bikim û her yek bi navekî gazî min dike, bi awakê serederiyê bi min re dike, bi zimanekî bi min re dide û distîne, bi gunehê min dadgeh dike?

Mixabin. Ne pêşmerge xwedanê birnoyê ez a kurdperwer nas kirim, ne gawirê xwedanê pêkê şerabê ez a mulhîd nas kirim, ne jî melayê xwedanê tizbiyan ez a bawerdar nas kirim. Tenê Kirmancî heta radeyekê ez nas kirim. Belê ji ber ku wî ez weku mirov û aşiq nas kirim, lewre polisên Xwedê û dewletê ew teriqandin.

Tu dizanî kingê ez xwe nas dikim? Ez ê ji te re bibêjim: bi kêlika demê re, dizanim ku ez kî me û çi me, ango xwe nas dikim. Kêlikek dem dikare mirovî rawestîne da ku li xwe mukir bê û mahiyet û bûneweriya xwe nas bike. Belê li derveyî kêlika demê, mafê me heye em pirsyarekê bikin: Em kî ne û çi ne?

Min bi awayek berdewam helbest û felsefe her du dixwendin, belê xwendina helbest û felsefê bersîvên pêşwext amade, napejirîne. Trajediya min û her keçek, an jinek din li vî welatî, bi xwendina helbest û felsefê bi dawî nayê, lê belkî mezintir û kûrtir dibe. Em hemû bêçar in ji ber ku hêj me nikariye asta trajediya xwe nas bikin. Mafê me hemûyan heye ku em pirsyaran bikin û dangehên bendemanê vala bihêlin madem ku serên rîyan li me winda bûne.

Erê trajediya kê bi qasî a me ye? Kê mîna me derdeserî û xwelîserî ditiye? Kê bi qasî me temen li wan îstgehan bihurandiye? Belê, kî wek me zû ji bir dike?

Êdî em nikarin bêsînor bijîn, lewre jî em zatê xwe sînordar dikin, bi gotinek din: Em xwe parçe parçe dikin. Lê mafê me heye ku em xwe nêzikî hevdu bikin û hindekê bijîn.

- Lê jiyaneke a bilind ji bilindiya wê trajediyayê.

- Nexwe!

Hindek caran ez ji xwe re dibêjim lazim e em dagîrkirî bimînin ji ber ku hîngê me taybetmendiyeke xwe heye, ji ber ku em ê qedrê xwe bêtir bigirin, em ê prensîp û xewnên xwe biparêzin, êdî bihayên mezin bi gorî bûyer û derbirînên biçûk nakin. Wextê ku em hêj dagîrkirî, her tişt li bal me şêrîn û bihadar bû... Mirov, welat, jiyan û şehîd.

Belê niha, kê ji hemûyan şîrînî û bihadariya xwe maye?

Ji van nivîskar û rojnamegeran, ên ku bi qasî xîzê peravan, heta niha kesê nikariye derbirînî ji vê trajediyayê bike û tevî wê, hêj kesekî ji wan qelema xwe neşikandiye.

Xwezî Narîn, xwezî ji xêra Xwedê û Mirê Mirazan re, Heredot bi meded bihata û bela van pirsyarên rikber ji min vekira. Bila bê û çîroka min û zîlamên axir zemanî binivîse: Ka çawan di mîhraba Mîlitaya sedsala bîst û yekê de ez qehpîkek tenê ji bo razîkirina qedera xwe a bêtûte û civaka xwe a ne wekxwe.

Carekê ji caran te ji min re gotê, ku mirovê Ewrûpî hevsarê qedera xwe digire û li pêşiya xwe diajo!

- Erê, ji ber ku bawerî bi xwe jî heye, ne tenê bi qedere.
- Mirovê Rojhilatî jî bawerî heye, bi gelek tiştan heye, belê tenê bi xwe nîn e.
- Ji bo ku mirovî bawerî bi xwe hebe, gerek e bi kesê beranberî xwe hebe.
- Li Rojhilata pêxember û xelîfan “paytextê mirin û hejariyê”, kê bawerî bi kesê beranberî xwe heye? Bawerî jî maf e, heger ew hebwaye, kuştin û dagîrkirin nedibû. Erê bihostek ji xopana Rojhilatê maye û nehatiye dagîrkirin? Hezkirin, rêzigirtin û parastin hemû erk in û hemû jî li Rojhilatê tune ne ji ber ku mirovê Rojhilatî pêgiriya bi erkê xwe nake... Bawerî bi xwe û bi kesê beranber tune ye.

Wek perwerde, ez jî jinek Rojhilatî me, belê min bawerî bi ê din anî. Min hewl da ez qîma xwe bînim, xwe têbigihînim ku Mihemedê Meyrê tenê kesek e û ne her kes e, tenê yek e ji çil û çend milyonan, belê xuya ye ku ez optîmîst bûm, ango xwexapandin bû. Heya niha ez çar caran tenê hatime xapandin.

- Tenê çar caran? Ne gelek e heger tu sî û şeş salan di nav çil û ew qas milyon kesan de diji!

* * *

Tu dizanî Narîn, li bajarek wek Duhokê, bêhemdî xwe mirov tê xapandin. Bêhemdî xwe havî jî dibe, bi taybetî ji xweza û jiyanê û zatê xwe. Piştî ku tu ji tiştêkî havî dibî, çêdibe ku tu lê vegeerî, belê piştî ku ji xwe havî dibî, tê çi biki? Rast e ku çiya li hawîrdor Duhokê hene, lê gelek tiştên din tune ne.

- Wek çi?

- Wek derew, helwest û însiyatîvê.
- Helwest û însiyatîv min zanî, belê derew çawan?
- Derew tune ye, ji ber ku her tiştê diqewime rastiyeke e û gerek e em şermê jê nekin.

* * *

Em havî dibin bêyî ku me hay ji xwe hebe.

- Çawan havî nebin û em ji gelek tiştan mehrûm in?
- Erê. Wek fantaziya zarokiyê, meraqa heyama sinêliyê û sohbetên hevalên dibistanê di der barê gundan û xwezayê de.

Min ji nîva dilê xwe hez dikir ez li gundekî ji gundên deştê jiyane bibim serî, bi taybetî piştî ku min ew xewna bedew û rengdar bi keskesorê û xwezayê dîtî, belê niha ew hez jî nemaye, ji ber ku li ku derê be wek bûnewereke mê, lawaz û biyanî, civak serederiyê bi min re dike bi taybetî regezê nemê.

Me tu kesê xwe li gundan nîn e. Kesûkarên me tenê çend malbat in, ew jî li bajaran akincî ne. Hindek caran ez weku sedem dibînim bo lawaziya peywendiyê di navbera wan û xwezayê de. Mirovên ku peywendiya wan bi xwezayê re lawaz be, ew bi xwe jî lawaz dibin. Ez gihame wê baweriyê, ku lawazî pirek e bo nemanê û neman jî wateya dawiyê dide.

Narê, pêwîst nake ez xwe bi hêz nîşanî te bidim ji ber ku gelek dem di ser min re bihurîne û min xwe lawaz dîtiye. Û dema ku ez xwe lawaz dibînim, hizira neman xwe dikim. Belê ji ber ku hestên min rasteqîne ne û dilê min mezin e, min bêhna xwe fireh dikir û ji xwe re digot: Helbet wê kesek hebe û -ji bo min- ji min hez bike. Eha ji bo xatira wî kesî û wê hezkirinê hêj ez zîndî me, min xwe nekuştîye. Min bawer dikir ku ew kes, dûr an nêzik, zû an dereng, wê cihê Semyanê min bigire, belê vê carê di dilê min de.

* * *

Ji sala 83'an û heta sala 91'ê, ji sedsala bîstê, ez çînavê kesê sêyemîn bûm, lê piştî hîngê, ez bi xwe bûme xwegirtiya kesê sêyemîn. Ji hîngê de û heya noke, gelek cih û tişt hatine guhertin, ez jî hatime guhertin, belê tenê zîlamên vî bajarî wek xwe man, hêj ji bo zik û binzîkê xwe dijîn. Mixabin, tu cudahiyê di navbera xwe û heywanan de nahêlin.

- Mirov aqil heye û dikare bandorê li xweza û derdora xwe bike. Belê heywan her dem hewl dide xwe biguncîne ji ber ku ew aqil jê kêm e. Meryema min, ew ne hêja ne ku em cih û dema xwe bi sohbeta wan ve biherimîn. Bawer bike êdî ew nikarin kesekî ji xwe bitirsînin ji ber ku ew bi xwe ditirsin. Mafê wan heye ku ji xwe bitirsin ji ber ku roj bo rojê rût û vala dibin. Dîrokek zîndî û birîndar, ku bi xwînê hatiye nivîsîn, gorî kiryar û reftarên xwe

ên biçûk dikin. Bo rûmetî û gendeliyê kes nagihe gûzeka wan. Sîbaq e, ka kijan wê bêtir rûmetiyê bike, an bêhelwest bimîne. Ne ber aqil e ku berhemê şoreş û serhildanê tenê ev be... Qet ne ber aqil e!

- Ev parçe axê rizgar bû, belê ev parçe mirovî hêj dagîrkirî maye.
- Çima?
- Gelek sedem hene, lê sersedem ew e ji ber ku gewher pîs e. Gewherê mirovî ne endamek e ji laşê wî, lê xweser e.
- Ez xwezîkên berê naxwazim ji ber ku hîngê em nebûn, belê car car dibêjim ne xwezîkên vê gavê jî. Rast e em hene, belê bûne çî? Berê cuda bû, mirovê me dihate çewisandin ji ber ku 'ar û xîret hebû, di avakirina xwe de bilind bû, berê bilindtir bû ji avahiyê Fermangeha Çandinê û avahiyê Nexweşxaneyê Azadî û Flatên Girê Basê, bilindtir ji hotêl û motêlên niha ên ku stêrkên wan nebêtir ji stêrkên ser li milên zabitekê me ê nexwendewar. Belê niha, mirovê me nizm bûye, nizm wek wan mirovên biçûk di çîroka "Xewnek li welatê mirovên biçûk" a çîroknivîsê Japonî "Sanêto".
- Û a niha jî... Nêzik e li her gund, qeza û parêzgehê "Taxa Milyonêran" dibe hêma bo şaristaniya me. Belê hêj "Berojkê" hêma ji xewna me a dawiyê re, xewna zîndîbûnê. Ax ji bo berê... Berê Mihemedê Meyrê dikandar bû, belê niha qunterkar an berpirsyar e, berê serê xwe bi gûzanê diteraşi belê niha boyax dike.

Şoreşger

Berî ku ez behsa Kirmancî ji bo te bikim, dixwazim tu sê kesên din jî nas bikî "Hejarê Pêşmerge, Îslamê Kominîst û Hawarê Îslamî."

Wek ku xuya ye, her yekê ji wan nasnavek heye. Sê hebûn, sê ezmûn û sê navên cuda, belê heta radeyekê di pêkhatin û derbirinên xwe de wekhev bûn. Min hizir dikir ku ew taybet in, ango ne wek ên din, lê roj bo rojê ew hizir di serê min de genî dibû. Di zilûmata salgarê de, dixwestin xwe bo min bikin şemal, belê li dawiyê rastî di xwe û min de mirandin.

Li destpêkê min hejar nas kir. Min wiha dizanî ku xortek hêja ye, tu dikarî bibêji ku heta radeyekê xwedan karîzma bû û hindê binemayên kesatiya îdeal li cem hebûn. Belê paşî, ji min re xuya dibe ku ew tenê kevalek e ji van kevalên bênavnîşan, ên ku ez bi xwe ji bo xwe nîgar dikim. Ew bi xwe ne milkê xwe bû, tevî wê li milk û emlakên digeriya.

* * *

Di havîna 1992'an de, ez dibêjim meha Tîrmehê bû, bi helketina damezrandina Parlemantoyê Kurdistanê, berî hîngê bi heyamek kurt, ji bo beşdariyê di pêşangehek hunerî de, ez jî hatim vexwendin. Ez bi kevalê "Şûnwar" beşdar bûm, min xelata yekemîn wergirt. Hindê caran dibêjim xwezî min wernegirta.

- Çima Meryema min?
- Ez nizamim Narîn. Belê dizanim ku wî kevalî bi etîkê şûrhên bilind û qalind ên nîştîmanê min li ber summên dagîrkirina regezê din herifandin.

Di kevalî de, hemû bi carekê diçû, belê tenê zarokek sava li ser milê bira, an bavê xwe, li ser milê xwe dizivirî bêtî ku bigirî. Di kevalê Şûnwar de, min dixwest bibêjim ku jan ji giriyanê derbas bûye. Gelek ji kesên amade deftera mêvanan bi înzayên xwe xemilandin û "Hejar" jî yek ji wan bû. Ne tenê înzaya xwe a wek xencera bi destik û kalan, lê nameyeke tijî jiyan, hezkirin û xerîbî nivîsî û li dawiyê, berî înzayê peyva dilsoj û nimreya telefonê jî nivîsî. Nameya wî xweş bû. Belê peyva dilsoj ji hemûyê xweştir bû, ji ber ku pêştir min ji zilamek din nebihistibû.

Heyamek vala çû, heyamek ne vala hat û dîsan Hejar bi xwe re anî. Vê carê nav bi tenê Hejar mabû. Tola xwe ji gelek tiştan vekir û berî her tiştî ji hejariyê. Ew li min digeriya. Wek ku wî digot, pêjna min nedihat. Piştî ku cihê min nas kir, nameyeke din bi zarokekê re şand û tê de behsa xurbetê û şûnwaran dikir... Şûnwarên kevn û şûnwarên nû.

Ew bi xwe, piştî ku hejar qesta çiyayî dike, Duhok bo wî dibe şûnwar û bîranîn. Û piştî ku ji çiyayî vedigere, îcar çiya bi xwe ji bo wî dibin şûnwar û bîranîn. Wexta ku wî Duhok li pey xwe hişt, temenê wî bîst û yek sal bû. Wî çaxî ez sêzdeh salî bûm. Tu fam dikî ez dibêjim çî?

Hejar jî wek gelek meraqdarên kurdîniyê, têr bi çavê serê xwe dîtibû. Wek dîmen, te digot qey pîremêrek e tenê gopal û destek

tizbiyan jê kem e. Belê wek ruh, tijî çavên wî berîq bû. Hindek saxletên me wekhev bûn, mîna hêminî, meraqdarî, bêdengî û...

- Û tirs?
- Erê. Tirs ji duh.

* * *

Tirs ji duh Narîn can.

Ez ê Pirsyarekê bikim: Erê carekê ji caran tu ji duhiya xwe tirsiyayî?

- Erê, berî ku ez qesta Ewrûpa bikim!

Hindek caran ew tirs nahêle mirov roja xwe wek ku bixwaze bibihurîne, an siberoja xwe geş bibîne. Şert nîn e ku duh an suba ê her keçekê li vî welatî, Mihemedek tê de hebe da ku bitirse an netirse, û şert nîn e jî ku paşnavê her Mihemedekî jî “Meyrê” an “Mehdî” be.

Hejar wek xwe bû. Belê piştî ezmûn û peywendiya min ligel wî, min got rehmet li Mihemedê Meyrê be ji ber ku vê dawiyê tiştek din baştir nebû ku bide min, lê Hejarî hebû, belê neda. Û heyam dibihurin...

Û Hejar ê ku li piraniya deman xwedanê kesatiyek nersisî, bi her tiştê xwe dewlemend dibe, tenê bi dilsojiya xwe hejar dibe. Li heyamên destpêka peywendiya me, hindek caran dema ku behsê keval û rengan dikir, te digot qey hunermend e, huner xwendiyê. Behsê hindek stîl û xwendingehên hunerî dikir, her wisa behsê karên “Picasso, Salvador Dali û Van Gogh” jî. Li vê Duhokê, kêman kesan wek wî di der barê huner û hunermendan de dizanî. Carinan, ez zivêr dibûm ji ber ku li demên hevpeyvînan pirsyarên pirrehend ji min dikirin, lê min bersiv nedizanî, bo nimûne: tu cudahî di navbera hunerê hêmayî, klasîkî û romantîkî de heye? Berî ku ez hindek pirtûkên felsefê bixwînim, ne min bersiva rast dizanî, ne jî cureyên hunerê xwe nas dikir.

Bi saya ezmûna xwe bi dem û regezê din re, ez giham baweriyê ku hezkirinê pêwîstî bi tu egeran nîn e, belê piraniya deman pêwîstî bi zemîne û delîvan heye. Ne tenê ji ber hunerî, belê ez dibêjim nebûna jinê li nav pêşmergan, hêla ku Hejar zû bibe heval û paşî dilê wî bikeve min.

Têkiliya me du salan berdewam bû. Wek heval, paşî wek evîndar. Dem bo demê em digihane hevdu û me cih û kêlikên jivanên xwe bi soz û romansê dixemilandin û heger derfeta hevdîtinê neba jî, name di navbera me de hebûn. Heya niha nameyên wî mane, min bo dîrokê, - dîroka xwe û ne a kes din- ew name hilgirtine. Bi rastî me hindek rojên xweş bi hev re derbas kirin... Car dibûn du masî di Ava Mezin de, car jî dibûn du kevokên spî li “No fly zone” ê.

- Û carên dîtir?
- Nizanim. Lê tu dikarî bibêji du pirsyar.

* * *

Paşî ez ê bizanim ku ezmûna Hejarî li nava çiyayan heta radekê barê wî giran kiribû, bandorek negatîv li reftar û mantelîteya wî kiribû. Psikolojiya wî wek a mirovê şorşivan lê hatibû. Ango, her tiştî li gorî armancê dike. Di sala duduyê de ji têkiliya me, mirada min ew bû ku carekê tenê jî wek mê serederiyê bi min re bike, ne wek şikeftê an neyarek. Belê di kûratiyên min de li hindêk şikeft û neyaran digeriya û nizamî çawan bi ser hil bû. Ew heta radeyekê di meseleyên cografi û diyarên xwezayê de şareza bû. Navên gelek ji rêk û deveran, giya û çîçekan, heywan û nesaxiyên dizanî.

Car car min pirsyara heyamên kevn, wextê ku hêj pêşmerge, araste dikir wek: te çi dixwar û vedixwar? Li ku derê radizayî? Gava ku xerîb dibûyî, te çi dikir?

Her bersîvek jî wî dikaribû bibe kevalek, belê li şûna ku bersîvek bide, jî min aciz dibû. Nedixwest ez wan heyaman bînim bîra wî. Wisa ez têdigihandim ku wî divê jî bîr bike digel ku ew heyamên dijwar bi tenê di dîroka wî û gelek kesên din de dikarin bibin cihê şanaziyê.

- Çawan peywendiya we bi dawî hat?
- Bi trajîkomeyayêke din...
- Dawî ku hêdî hêdî kesatiya wî bo min aşkera bû.

Li bîra min tê, bi helketina cejna Newroza 1994'an, roja yekşemê, min daxwaznamek jê re şand da ku roja din, di pêşangeheke hevpar de amade bibe. Min hevalên hunermend pê haydar kiribûn, ku Hejar jî wê amade bike. Ji wan re bûbû meroq ku wî nas bikin. Belê bi behaneyê zêdebûna karî û kêmbûna demê, mixabin nehat û lêborîn jî nexwest. Dawî yek hefteyê, min bi riya telefonê peywendî pê re saz kir, belê wî bi zimanekî hişk ez axaftim û hewl da bihayê karê min erzan bike. Bi kerb û kîn, got: "Meryema, ji xwe re li karek din bigere, huner tu nanî nade te!"

Û ez ketim gumanê. Ev Zarê Mezin e û demê xwe bi maskarê pêşmergek kevn dinixumîne, an bavê min Dêwalî ye ji bêçarebûna xwe vê şîreta dereng li min dike ji ber ku li ser min ditirse, an jî bi rastî aşîqek e û rojekê jî rojan biryar dabû ku berjewendiyê xwe li gorî evîne û prensîpan bike?

* * *

Dawî sohbeta telefonê bi çend mehan, piştî zanî ku dilê min maye û ji bo ku sulhê bi min re bike, ez vexwendim şevbuhêrkeke taybet li palêsa xwe li "Şaxkê".

Roja Înê bû, wek ku birayên Misilman dibêjin "Rojê xêran" bû. Tê bîra min, ew jî yekê Tîrmehê bû. Dem nîvro bû, hêj ew li ser karê xwe bû. Hîngê min nedizanî çi karî dike. Ez bi du çavên qerimî jî ber kêmrazanê, çûm bazarê û min du weqiyên belgên mêwan kirin ji ber ku bêqam jî apraxan hez dikir, her wisa hindêk lobikên ter jî da ku bikelînim û wek meze pêşkêş bikim. Min jî dil dixwest şevbuhêrkek a me panoramî be... Aprax, nergîle, meze, vexwarin, keval, muzîk, bixûr û hindêk tiştên din ên mê.

Destek kilitên suxme li bal min hebû. Wek gelek rojên din, ji ber qentera palêsê heya balkonên odayên razanê min wek neynikê teyisand. Der û cîranan hizir dikirin ku ez kabaniya palêsê me. Bi meraqa kabaniyê, min mehfûra avirmîşî seranser erdê holê radimalî û mehfûrên ecemî, ên ku bi dîwarên gêçê ve hilawîstî, dakutan. Piştî şîvxwarinê, min nergîleya wî hazir kir û maseya darxweriskî bi hindêk meze û vexwarinê xemiland. Bêhna bixûrê û dengê muzîkê bi pêlên bayê êvarê re ji perdên gulgulî bihurîn. Wekî din jî, bi saya pencerên tarî ez bi tenka etekî, bi azadî li nav palêsê digeriyam. Şeva pêştir min ji xwe re gotibû: “Kirêt e ez destvala biçim”, lewre jî min kevalek nû nîgar kir “Sêvek sor bi darek rût ve” û wek diyarî bo odeya wî a razanê bi xwe re bir, belê min bo dawîya şevê hişt, wek surprîz. Wî nedizanî ku keval li ber pêpkê qenepê ye ji ber ku di nav parçek qumaş de pêçayî bû. Ez tu car kevalan di nav rûpelên rojnameyan de napêçim.

- Rojname ên xwandinê ne.
- Rast e, ji xeyrî wê, rojname kevalan pîs dikin.

Bi her hal... Wê şevê heta saet yekê spêdê ez li bin xîveta bendemanê diwestiyam. Wek şitla rîhanek bêav, stûyê min xwar dibû. Bêtir ji carekê xewê dilê min girt belê her bêhnekê vediciniqîm. Min firek ava tezî li navçavên xwe kir, min nedixwest ew bê û min razayî bibîne. Min diviya ez bi kelegerma bêriya xwe wî hembêz bikim û êdî bernedim ji ber ku ew çend roj bûn min nedîtibû. Ew ligel hevkarên xwe -wek ku wî digot- bi hindêk hîsabatan ve mijûl bûbû. Piştî nîv saetê bi fitik hat û atmosfera palêsê bi carekê guhert. Bi tirxanên axayekî demê ku afirîniyê li berdestkên xwe dike, bi milek xwe ez li hembêza xwe a sar girtim û aleka xwe bi a min ve nûsand. Min hez dikir ew eniya min maç bike, an lêvên min bigire, ji ber ku destpêk bû û pêwîstiya min bi hêz û avendê hebû.

Wî reftarê sar çokên min sist kirin, min hest kir ku ez helametek im li ber bayê bendera guman û pirsyaran dihejim, pîlaxên min her yek bo xwe çû belê ez pê dihisiyam ku piyên min di erdê de çiklandî ne. Li nîva holê, li ser qenepeya sor, wek sultanek xwedî mîratek dîrokî, xwe li ser erşê xwe terihand. Wî nergîle kişand û ez jî mîna cariyekê bendewar im ku bi amajekê, ji dest an çavên xwe, fermanekê bide da ku ez bêdudilî bi cî binim. Ez li kêleka wî rûniştî bûm, her bêhnekê min pêlên agirê nergîlê ji xweliyê dikutan ji bo ku henasên dükêlê safi bibin. Wî jî her bêhnekê, geh bi awir geh jî bi sertilên xwe bedena min dipîva. Heta hîngê ew sar bû, belê wexta ku min jî sertilên xwe gihandin pîlaxên wî min zanî ku germ bû ji ber ku nergîle avêt û got: “Îşev tu bûk î û ez zava me.”

Nizanim çima ew hevok li guhê min xweş hat. Mixabin, paşê ez ê bizanibim ku mebesta wî berwext bû.

Destê xwe bi serê min de anî her weku dilê wî bi min bişewite. Di wê kêlikê de, min bavê xwe Dêwalî dît û çavên min tijî bûn, belê bi ser de neçûn. Min diviya ew kêlikên watedar dirêj bibin, lê ji nişka ve Hejar bû gurgek û xwe avêt min piştî ku dîmenê hindêk keçkên gêrîla ên çekdar di nava berfê û şikeftan de li ser ekranê dîtin. Bi çavê

xezebê temaşe dikir û bi selîqek tûj û axaftinek seyr şeva me -a ku gerek e taybet be- têk da, wî got : “Pere ji bo xerckirinê ye, neyar ji bo kuştinê ye û jin jî tenê ji bo ganê ye.” Ez guman dikim ku gotin a wî bi xwe be ji ber ku pêştir min bihîztibû.

Ew yekemîn car bû ku min tu pêwîstî bi guhan nebe. Bêhemdî xwe ez bo Hejar ê Şoreşger giriyam û bêhemd jî ez bi Hejarê aşiq keniyam. Bi bangê spêdê re, ez derketim û min ew bi tenê di mal de hişt. Heya serê kolanê ew li dû min hat, belê ez li xwe nezivirîm ji ber ku gelekên din li pêşiya min direviyan... Meryema a sêwî, keçika hunermend, aşîqa dilrizî û Kurd a dîl.

- Niha ew çî dike, li ku derê ye?
- Niha bûye bazirganê çekan li ser tixûbên mirinê.

Gawir

Heta Tîrmeha 1996'an ez di xelwetgehek sawêr û sebrîn de bi tenê mabûm. Ez ji te venaşêrim, heyamek pir zehmet bû, belê tu kesî heqareta min nedikir, kesî hestê min birîndar nedikir. Li vî bajarî ku bi tirsê firşik bûyî, heqaret û birîndarikirina hestên mirovan wek ferza nimêjê ye.

Belê kes li nik wan sînoran ranaweste. Heyamek tijî saw bû, welê azad û vekirî jî bû. Bi hêsanî min dikarî bibêjim erê an na.

Narîna min, ez bawer dikim ku ji xeyrî ezmûn û azadiyê, wekî din baştirîn delîve ji bo pîvana karînen mirovî, xelwetgeh e. Min tiştêkî taybet nemabû ku ez li ser bitirsim. Di her du salên tenyatîyê de, min hewl da hunera xwe bêtir nas bikim, ew jî bi riya xwendin û praktîzê ji ber ku ez dibêjim, dahênan heya radeyekê bi praktîzê ve girêdayî ye. Di du salan de min karî bîst û çar kevalan nîgar bikim, têrî pêşangehek kesatî hebûn digel ku vekirina tu pêşangehan di hizira min de nebû çunkî rewşa min, bi taybetî ji aliyê derûnî ve, nekês bû.

Yekê Tîrmehê, derz, perdên qetandî, marên kore û dûkêla şemendefirê bûbûn sembolên serekî di kevalan de. Di hindek kevalan de, hemû sembol dûrî min digihane hev.

Dibe ji ber ku ez mê bûm, behra bêtir ji mêvanên geleryê wisa dizanîn ku kevalên min jî wê mê bin. Hizir dikirin ku tenê kevîzk li peravên min hene, tenê sêv bi çiq û takên min ve şor dibin, tenê xecxecok di avên min de şîn dibin. Ji wî xulyaqetî, tenê du kesan ji kevalên min fam dikirin, ew jî Kovan û Kajîn. Ewan jî nedikarî bo kes din behs bikin çunkî ew sembol bi birînen min ve girêdayî bûn û wan nedixwest kesek biyanî destê xwe deyne ser birînen min. Ez, bi duristî sedema bêdengiya wan nizanim, belê dizanim ku bi şanazî digotin: "Xweha me a mezin e."

* * *

Berî ku pêşangeh bi dawî bê, li roja siyê xortek spehî di hola pêşangehê de serinca min kişand. Sîmayên wî biyanî bûn. Rojnameyek di bin keşê wî de pêçayî bû.

Bîreweriya min baş e. Mebesta min, heger min berî hîngê ew xort bidîta, min ê ew nas bikira. Wî xortî, bi hûrbînî li kevalan dinihêrî. Te digot qey li kevalek winda digere, an bazirgan e û kevalan kontrol dike berî ku bikire. Jixwe heger me rexnegir heban, min ê bigota çêdibe ku ew rexnegirek be. Beranber her kevalekê radiwesta û berçavkên xwe diîna serê difina xwe a rast da ku hûrayên hunerî tê de bibîne. Çavên wî ên şîn gelek ciwan bûn, belê xuya ye ku kêmbûn, mixabin. Piştî ku li her kevalê dinihêrî, li ser milê xwe dizivirî û di nav wê xergelê de, wek siyasetmedarekî li dema gotûbêjan, awirek diweşand semta min. Te rastî bivê, ne tenê rijdî û pûtêdana wî bi kevalan bala min kişand, belê qiyafeta wî jî bi taybetî cilên wî ên reş... Xwerû reş. Bejna xwe a zirav bi sakoyek ji rengê şevên vê herêmê nixumandibû, xawliyek ji eynî rengî li stûyê xwe alandibû. Te digot qey xelkê Eskîmo ye û riya xwe winda kiriye.

Wî jî wek gelekên din, deftera mêvanan îmza kir û bi serê lêvan aferînî li min kir. Parfuma wî a xweş henasên min li dû xwe birin, berevajiyê bêhna xwêdana binkefşên hindê kesên din, ku pozê mirovî dişewitîne. Kita mûyên spî li cênîkên wî hemû demsal, bi taybetî demsalê zîvistanê, li bîra min anî. Min hest pê dikir ku wî dixwest bi min re bide û bistîne, lê nedikarî ji ber ku pêşangeh hêdî hêdî vedirevî û hindê mêvan çaverê bûn ku silavekê li min bikin û min bêtir biniyasîn. Her bêhnekê li demjmêra xwe a zer û qayîşreş dinihêrî. Min xwe têgihand û li gor etikêta hunermenda xwedan pêşangeh, min însiyatîv kir: “Seyda, ji kerema xwe bêhna xwe fireh bike, bimîne ji ber ku min hindê axavtin heye” yekser ew têgiha û bi her du çavên şîn girnijî, got: “okey xanim, spas.”

* * *

“Meryemaxan, spas bo derfetê û însiyatîvê. Ez pir ji pêşangehên hunerî hez dikim, girîng nîn e hunermend kî be. Pêştir min navê te nedizanî, belê paşî min li ser her kevalî dît. Ez nizanim ji ku derê dest pê bikim, ji ber ku bi rastî hemû kevalên te bedew in... Hunera te bêqam ciwan e. Belê min diviya axaftinekê bikim vêca nizanim wê bibe pirsyar, an rexne, an jî tişteke din.”

Min li çavên wî dinihêrî. Belê wî li dîmenê min û rengê cilên min dinihêrî û maf da xwe ku bibêje: “Tu bi xwe jî kevalek î, lê ji hemû kevalên din ciwantir î.”

Bi dudilî wiha got û bi sertiliya xwe berçavka xwe durist dikir. Ez ji peyvên wî zivêr nedibûm ji ber ku mirovatiya wî bi ser regezê wî de zal bûbû. Nermabayek di navbera min û wî de dihat û diçû. Min hest kir ku ez keçek sinêle me û lawek hevsal xezelê bi min dike. Nizanim çima, lê di wan kêlikan de hemû bîranînên dijwar ji bîra min çûn û hestên min ez weku mê, ne wek hunermend, dame naskirin. Min digot qey ez ne li hola pêşangehê, belê dîsan li wî zemanê din, li nav zeviyên pembû piştî ku keskesorê ez hilgirtim wek ku li destpêkê min behskirî.

“Kerem bike hêja, axaftina xwe bibêje”, min wiha got û paşî wek şagirdeyê belengaz li qonaxa seretayî min destên xwe deynan serhev da ku guhdariya wî bikim, belê wî neviya wek mamostayekê reftar bike.

“Bi rastî rengên kevalên te ciwan in, belê dilê te ji min nemîne, piraniya wan sar in. Erê, çima te rengê sor bi kar neynaye?”

Min wisa zanî ku axaftina wî bi dawî hat. Belê berî ku ez dest pê bikim, dîsan berdewamî pê da û bi sanahî yekem xweriste li ser xwe da min, got: “Bi rastî, kêfa min ji kevalan re hat û heta radeyek mezin ez pê daxbar bûm, lê dîsan dibêjim; ku te rengê sor bi kar neynaye.”

Berî ku ez bersîva wî bidim, min pirsyarek kir, min got: “Bibore hêja, hêj ez navê te nizanim. Tu dikarî xwe bidî naskirin?” Bi awayek jixwerazî, bersîv da û got: “Îslam. Navê min Îslam e.”

Bi bişkurînek xav û çend peyvên wek komplîman, min xweşhaliya xwe derbiri û ji bo ku wek Hejarê pêşmerge ew jî nebe mamke -vê carê ez wek mamostayekê- li dor zivirîm û min pirsyar kir: “Kekê Îslam, ez dikarim bizanim ka tu çi kar dikî?”

Wî got: “Berî niha, min karê rêkxistinê dikir. Ez kadroyekî partiya komunîst bûm belê niha bêkar im.”

Narê can, ez dizanim bêkarî çibe, lê nizanim çawan diqede. Ew bi meraq li hêviya min bû ku ez bersîvê bidim, ka çima min rengê sor bi kar neynaye? Bi qeyd û mebest min got: “Ji ber ku min bawerî bi şoreş û eşqê nemaye.”

Li gel bersîva min a sade, ew li çep û rastê xwe zivirî her weku li mizgeftê û qametê digire. Rojnameya pêçayî ji binkefşê xwe anî der û kir di binikefşê xwe ê din de. Dîsan bi sertilan berçavka xwe durist kir û pena bo pirsyarek din bir, got: “Bi rastî tu ne tenê hunermend î, lê xuya ye tu rewşenhizirî jî.”

Bi bîstehî, min sersamiya xwe bi awir û peyva “Bibihurîne” nişan da ji ber ku ne ber aqil e ku kesê hunermend, heya radeyekê, rewşenhizir nebe. Diyar e ji devê wî derket lewre jî yekser lêbihorîn xwest: “Tu li min negire xanim. Mebesta min ew e ku tu dikarî serederiyê ne tenê bi rengan re, belê belkî bi peyv û hiziran jî re bikî.”

Bi awayekî ji awayan viya min têbigihîne ku ew jî hunermend e, lê di hunera peyv û zimanî de. Min hewl da behsa rastî û nerastiyê bo bikim ji ber ku dema wî diaxift gotina “Bi rastî” gelek bi kar diîna. Min diviya wî têbigihînim ku pêwîst e hemû cureyên xebatê rasteqîne bin belê paşî ez bêdeng bûm çunkî ew kadroyekî partiya komunîst e û ne ber aqil e ku têngihe. Kesê hunermend an kadro gerek e bi xwe û her kes din re rast be, pêwîst nake sond bixwe an ji kesê beranberî xwe bixwaze ku jê bawer bike, ji ber ku bawerî mîna zekatê ye, pêwîst e tu bidî ne bixwazî.

Bêyî ku ez pirsyar bikim, wî delîve bi kar anî û behsê xwe kir. Got ku car car pexşanê û têkstên edebî dinivîse û heger destûra min hebe ew dixwaze li ser hindê kevalan binivîse. Min bi spasî ve pejirand û destûr da. Belê ez bi hestîsivikî veperiyam ku agah ji sembolên min hebe.

Destê xwe deyna ser sînga xwe, got: “Soz be, bi rastî ji bo min meraq e ku ez fonksiyona wan sembolan di kevalên te de bizanim... Ez ji dil hez dikim ku em careke din hevdu bibînin, te got çî?”

Min jî bo sohbet jê re got: “Wek ku birayên Îslamî dibêjin Xwedê kerîm e.”

Karta ku nimreya telefona wî li ser, da min û çû berî ku bibêje: “Ez li benda te me. Heger te viya peywendiyê saz bikî, dudil nebe.”

* * *

Min karta telefona wî wek bazbendekê kir di paxla xwe de. Bêhemd, Zarê Mezin û Mihemedê Meyrê hatin bîra min. Heyamek bihurî bêyî ku ez telefona wî bikim ji ber ku min kart wînda kiribû, an li cihek asê veşartibû. Ez bi esehî nizanim. Ez bi hunerê û karûbarên rojane ve mijûl bûbûm. Min ew ji bîr kiribû. Belê gava ku min zilamek bi cilên reş bidîta, demlîdest, ew li bîra min dihat. Her wisa axavtin û livînên wî jî nemaze dema gotî: “Tu bi xwe jî kevalek î, lê ji hemû kevalên din ciwantir î.”

Dawî heyamekê, wek her heftiyê min zincîra rojname û kovarên lokal ji bo xwe ji bazarê kirîn berî ku qesta malê bikim. Min hindek pirtûk jî di der barê hunerê de kirîn û hemû bi erzanî ji ber ku kevn bûn, xuya ye ku kes pê razî nedibû. Di taksiyê de, bi tiyê çavan min berê xwe da manşêtên wan rojname û kovaran heta ku bigehim malê û paşî bi hûrayi bixwînim. Ji nişka ve, çavê min bi manşêtekê ket, li ser rûpelê rojnameyekê nivîsî ye “Min bawerî bi şoreş û eşqê nemaye.”

Min zanî ku ew axaftina min e, ku kîngê û li ku derê û bi kê re, min kiriye.

Li rûpelek din di eynî rojnamê de, min wênê kevalek xwe “Dûkêla Şimendiferê” dît û parçe pexşana Îslamî xwend. Bi şeweyek hunerî nivîsibû. Pexşanek baş bû belê hevokek seyr di wê pexşanê de, destpêka dîroka min bi wî re nivîsî, ew jî ev bû “Heger ku xwedana van kevalên sêhrî bawerî bi şoreş û eşqê nemabe, êdî bila kes ji me nebêje ez şoreşger û aşiq im.”

* * *

Serê min bû kaniyek ji gumanê û herikî.

Min ji dil diviya wî bibînim da ku spasiya xwe araste bikim belê roj dibihurîn û vîyana min li cihê xwe dima. Min nikarî bêtir berhingariya hestên xwe ên hevdij bikim. Li dawiyê, min biryar da, ku ber bi avahiyê wê rojnamê biçim û pirsyara nimreya telefon û navnîşanê Îslamî ji redaksyonê an ji sernivîskarî bi xwe bikim. Gotin jê re navê, wê bi spasî ve weca min biqedanda tenê ji ber ku ez mê me.

- Sernivîskar jî wiha hizir dikin?
- Mixabin, heya niha wiha hizir dikin.

Li dawiyê bextê min di hawara min hat. Berî ku ew qencî jî bibe minetek an rojekê ji rojan bibe axavtinek, li ber dergehê avahiyê rojnameyê ez pêrgî Îslamî bi xwe hatim.

“Gidî, ez li asîmanan li te digirim lê tu li erdê bi dest min dikevî.” Min li çavên wî dinihêrî û di dilê xwe de wiha got.

Îslam mirovek bextewer bû ji ber ku tu axavtina wî dixwest ji min bibihîse, bêyî ku bixwaze, min diîna ser ziman.

Paşî ez vexwendim bo şîvxwarinê. Şiveka hunerî wek ku wî digot. Hîngê ev cihên taybet nebûn lewre em çûn cihekî veder li “Zawîte”, ew jî cihek bedew bû. Li hindavî me, darkajan bejnên xwe li ber pêlên bayê êvarê ba didan û li nişûv jî mirovên peyade bi dengê nizm dihizirîn. Li cihek wisa veder jî tu nikarî azad bibî. Kesên ku bi rêbarî dibihurîn, li semta me nedixavtin belê bi awiran her tişt digotin. Gerek e mirov xwe ji wan aciz neke ji ber ku jiyan bi xwe hêj diyarde ye li van welatên ku heya niha tenê seqayê wan baş bû belê diyar e ku ew jî ber bi xerabiyê diçe. Ma kî nabêje ku awirên wan wateyek erênî didin, wek ku bibêjin “Xwezîkên we” an “Xinêka we” an her gotineke din bi merc ku derbirinê ji hesretên wan bike?

Ez dibêjim ku xelkê me hêj nikare wek pêdivî derûna xwe bi duristî derbibire. Lewre jî, heger me xwest hizirên wan bixwînin pêwîst e biçin

di serên wan de. Û heger me xwest niyazên wan jî kifş bikin pêwîst e biçin di dilên wan de.

Narinê, wek rêzîgirtin ji bo dem û daxwaza Îslam î, wê êvarê ez bi hemûyê xwe ve bi wî re bûm, belê Hejarê pêşmerge jî di her kêlikê de bi min re bû. Digel ku du kesên ciyawaz bûn, tenê bi regez û dawîya xwe bi min re wekhev bûn, belê dema ku min berê xwe dida Îslam î, min sîmayên Hejarî didîtin.

Me xwarin xwest. Wek vê gavê li bîra min e, min neferek kebaban xwest û Îslamî jî neferek qûzî li ser birincê. Berî xwarinê me bi hindêk selate û vexwarinê xwe mijûl kir. Îslamî diviya hizir û ramanên xwe derbasî mejiyê min bike belê bi xweşikî. Min jî diviya ez wî bidim axaftin da ku seng û astê wî ji nêzik de nas bikim. Baştirîn babet jî kevalê dükêla şîmendiferê û parçepexşana wî bû. Dawî ku sakoyê xwe ji ber xwe kir û deynaye ser qeraxê masê, got: “Eve heyameke û ez hizirên te dikim. Min gelek pêşangeh dîtin û gelek hunermend jî nas kirin, lê yekem car e ku ez pêşangeha bi dilê xwe dibînim û hunermendek rasteqîne nas bikim. Meryema can -berî hîngê ji min re digot Meryema xan- di nav komunîstan de mirov fêrî gelek tiştan dibe, belê tenê fêrî derewan nabe, lewre jî ez rastiyê dibêjim.”

Wek mêvanê biyanî dema ku xwedanê malê diaxive, min guhdarî dikir û her bêhnekê serê xwe dihejand. Min diviya ez pirsyara sakoyê reş bikim ka çima havînê jî li xwe dike? Lê li bîra min hat ku carekê dema wî behsa kevalan dikir, gotibû: “Ruhê min sar e, min tu car germ nabe”, belê gava ku behsê rastiyê kir, bi kurtepirsyarekê min ew li nîva rê rawestand, min pirsyar kir: “Rastiya çi hêja?” wî jî bi zîrekî bersîv da, got: “Rastiya hestên xwe can -berî niha Meryema can bû belê niha bûye can- ez hêvîdar im rojek bê û delîve helkeve da ku em bêtir hevdu nas bikin, wî çaxî tu bi xwe wê hestên min aşkera bikî ji ber ku bi hemû peyvên min û rengên te ew hest nayên wergeran.”

Min zanî mebesta wî çi ye, ez pê dihisiyam. Çavên wî karîn wan hestan, ne tenê wergerînin, lê bigihînin jî. Belê min dizanî jî ku hêj zû ye ku nakokiyek nû di nava min de çêbibe ji ber ku birînen min ên kevn hêj germ in.

“Dibe ku min bi gezaf li ser kevalên te nivîsîbe. Heta radeyekê ez ditirsiyam ku tûşî rexneyê bibim, belê hestên min bi ser hizir û ramanên min de zal bûbûn.” Ewî bi têwerdan wiha got.

Bêhûde, min hewl da babetî biguherim belê hêza fişara hest û sozê di kûratiyên wî de dipengî û ew han dida ku ji dawiyê dest pê bike: “Meryema, ez dikarim pirsyarek kesatî ji te bikim?”

Lê kîngê taybetmendî li nav kesên pîrbêj û bêkar hatine parastin. Heger ne bi tundî be helbet bi etîkêt tên hetikandin. Min nedizanî ew ê kîjan pirsyarê araste bike, belê min xwest bizanim lewre min serê xwe lê hejand wek bersîvek erênî. Bi selîqek şermîn pirsyar kir, got: “Te heval heye?” Min jî bi bersîvek nermîn bersîv da, min got: “Nexêr. Min heval nîn e.”

Min pirsyara wî fam kir. Belê mixabin wî bersîva min fam nekir. Min zanî ku ew behsê “Yar” dike, belê wî nizanî ku ez behsa “Heval” dikim.

Bi rastî jî ez bêheval bûm û pêwîstiya min bi hevalan hebû. Belê li civakek Îslamî, Rojhilatî û kevneperst ku hêj li gor yasayên miriyan dijî, kî razî ye, an kî diwêre hevaliya keçikek ji keçîniyê hatî xistin, bike?

* * *

Min cixareyek ji pakêta wî anî der û wî bi xwe ji bo min vexist berî ku ez hindêk ristan bidim berhev û demê pê bikujim.

Hindek çaran dem jî dibe bela serê mirov. Min got ku Marksîzm di gewherê xwe de li ser du bingehan pêk tê. Bingehê yekê: Metiryala diyalêktî, ango dîtina felsefî û zanistî bo hebûn û cihanê. Bingehê duduyê jî materyala dîrokî, ango xwendina yasayên pêşkevîna civakê mirovatîyê û şewên pêkhatin û bercestekirina civakî di formên cuda cuda de. Di yek rûniştinê de bi bûnewereke mê re, Îslamê komunîst Marksîzm hemû ji bîr kir. Eniya xwe kir girêk û madê xwe tirş kir, got: “Bi rastî dem ne dema Marksîzmê ye. A baş ew e, ku ez û tu li cih û demek wisa, behsa xwe û jiyana xwe bikin, ne behsa felsefeyê kevnar.”

Strêsê ez girtim. Hizira min a sext berbelav bû. Min cixare vemirand û bala çentê xwe kir da em bizivirin Duhoka ku bi roj teng û bi şev tarî ye, belê wî zû helwest çareser kir û li hawara xwe û min hat dema gotî: “Meryema can, ez di bîst saliya xwe de giham partiya komunîst. Min gelek xwend. Ji bo xatirê hindêk xulên hişyariyê û avakirina kesatiya xwe wek kadro, partiye ez şandim derveyî welatî, ez çûme Moskova, Prag û Şamê. Wek ku tu dibînî, porê min nîvek spî bûye û hemû jî ji qehrên siyasetê de. Teorî, ez jî wek piraniyê gelekî dizanim. Belê praktik kêr dizanim, pir kêr. Ev şanzdeh salên min çêbûn ku ez hewl didim, lê heyhat. Xelk hemû bû hizbî û bi kêr xwe hat, belê ez ji a xwe venebûm tenê ji ber ku min bawerî bi prensîpan anî. Tu dizanî wan prensîpan çi bi serê min anî? Şanzdeh sal ne kêr in ku mirov karekî bike, belê gelek in ku mirovî hejar û belengaz bike. Bêtir ji carekê ez hatim girtin û tûşî îşkencedanê bûm, hem berî serhildanê hem jî piştî serhildanê, belê kesek li hawara min nehat bi xwe hevalên siyasetmedar jî.”

Narîna min, her du çavên wî wek du stêrkan diçirûsîn, hîngê min hest dikir ku Îslam bi min û xwe her duyan re rastgo ye. Rastî jî çavên wî diherikî. Bêtir ji cixareyê kişand, hêj nîvî vedimirand û dest diavêt yeke din. Te digot qey ew bi xwe re diaxive, bêsansor, bêtirs û bêkomplêks a ku nahêle piraniya zilamên vî welatî a dilê xwe li hember jinê bibêjin.

Ligel bayê gîrnijîna min û guhdariya min a xweş wek ku wî digot, berdewam bû, got: “Ez hevalê antropolojiya radîkalî me... Dilê min bi hejaran dişewite, bi şev û roj hizira wan dikim. Ez bawer dikim ku ez li ser meraqên wan, li ser peydekirina pêdiviyên wan ên rojane, her wisa li ser xurtkirina karîna û alavan jî ji bo pêşketina wan ji hemû aliyan ve gelek rijd û xemxur im. Ez dixwazim ew bi kêrî xwe bînin û tiştêkê ji çarenivîsa xwe bizanin, hez dikim kawdan û destûdarê materyalî xweş bibin da hindêk asoyên nû li ber wan vebin.”

Bêhemdî xwe, ez rabûm ser xwe û min ew hambêz kir, ne ji ber ku ciwan axift, belê ji ber ku ez yek ji wan hejran bûm û wî nedizani. Wek ku min gotî, her du çavên wî diçûrisîn belê beravên mijûlankên wî karîn xwe li ber lehiya êsiran bigirin. Destê min maç kir û vê carê bi selîqek rastyar, got: “Meryema can, ez ji...”, berî ku hevoka xwe tamam bike min destê xwe dayna ber devê wî û got: “Hêj zû ye Îslam, lezê neke.”

Ew aciz nebû û ez jî aciz nebûm ji ber ku bi serê lêvên xwe sertilên min maç kirin û wî bi qasî ava oqyanûsekê eşq berda kelexê min ê zuha. Berî em bizivirin, dîsan nimreya telefona xwe da min belê vê carê li ser destê min nivîsî da ku winda nekim.

* * *

Zû an dereng, min dizani ku ew ê hezkirina xwe bo min ragihîne ji ber ku heman hest li bal min jî peyde bûbû, lê ez li benda însiyatîva wî bûm. Çendî xweş e Narîn, dîsan pinpinikên eşqê bi dirêjîya bînahiyê difirîn û semaya azadiyê ji bendên tenhistanê saz dikirin, belê li pişt perdeyên rastiye ên qetandî ew pinpinik dihatin terorkirin û ez li ser digiriyam. Ez li ser hemûyan giriyam... Dayik, bav, kur, keçinî û xewna dawiyê. Hemûyan dikarin hêj biminin ji ber ku pêdiviya min bi wan hebû, lê her yekê ji wan biryara xwe da û giha heqê xwe. Tenê ez û ev welat e mane... Bi dizî ve li ser hevdu digirin.

Erê çi maye û ez li ser negiriyame?

* * *

Îslamî her şev telefona min dikir bi taybetî li nîva şevê. Ew şeva ku wî nekiriba jî, min bi xwe dikir. Guhên min fêr kiribûn dengê xwe ê xweş. Dengê wî gelek xweş bû bi taybetî bo xwendina helbestê û pexşanê. Hindek caran bo sohbet min jê re digot: “Guneh e ev dengê ew qas xweş ne ji bo bangê Xwedê be. Here mizgeftê û li cihê melayên selefî û deng xinzirî bang bide!”

Û ez dikenim û ew na.

Dema ku xelkê bajarî radizan, em her du mîna zêrevanên sînoran hişyar diman, belê me bi xwe sînor li pey sînorî dibezand. Li destpêkê sohbet me bi awayekî resmî bû, belê me xwe li ber negirt û li hember hez û xweriskên xwe ên har zû alaya spî hilda. Me bêriya hevdu dikir. Wek ku min gotî, me her şev diaxift lê me her roj hevdu nedidît. Lewre, me tolên hevdîtîne li telefonê vedikir. Bêtir ji şevê me qeydên xwe şikandin û li ser baskên xweriskên xwe firîn heta ku gihane azadiyê.

- Lê Ewrûpî dibêjin laşê mirovî derewan nake!
- Ew rast dibêjin Narîn. Laşê mirovî derewan nake û ligel hindê mirovî bi xwe bawerî pê nîn e ji ber ku pûte pê nake.

Îslam mirovek pir nazik bû. Ewî dizani çawan serederiyê bi jinê re bike dema ku li xwe mukir tê û dilê wê diçe seksê. Gelek şevan min

telefon kiriye di berê xwe de, di nava nivînan de, destikê telefonê, car dibû destê wî û cestê min dipêrixand, car jî dibû lêva wî û ez hemû dialistim û carên din...

- Carên din dibû çî? Ma qey tu şerm dikî?
- Na...

Ez ji hesretan de digeriyam û li dawiyê digiriyam. Min nifir li civak û kultur û yasayê dikirin ji ber ku agah ji agirê ku berbûye min, nebûn. Çend şevên havînê ez nîv sax û nîv mirî dipêçivîm, nîv ter û nîv zuha di nava nivînên xwe de dimirim; dişikestim û her tişt di çavê min de dişikest.

* * *

Heta dawiya havînê, ango nêzikî sê mehan, em li ser wê rewşê berdewam bûn, bi roj du kesên pêgihayî û hevguncayî û bi şev jî du dizên sade.

- Û paşî?
- Paşî, li şevêkê ji şevên çiriya yekê wexta Îslamî telefona min kir, bi hevokek -dîsan- seyr peywendiya me bi dawî hat.
- Berî niha te got ku Îslamî bi hevokek seyr destpêka dîroka te bi xwe re nivîsî?
- Erê, min wiha got.
- Û niha tu dibêjî ku eynî kesî bi hevokek seyr dawiya wê dîrokê jî nivîsî?
- Erê Narîn, bawer bike. Seyr e ne wilo? Belê, ji bîr neke ku zeman bi xwe jî seyr e. Ne abrûyên xwe bilind bike û ne jî bigihîne hev. Hizira mirovê tehemûla hemû tiştan dike...

Li şeva dawiyê, bi rêka telefonê, tu nemabû ku ez bigihim orgazmê. Min xwest ew ji pêşiyê ve bê min da ku hest bi mēyîtiya xwe bikim, her wisa da agirê min jî vemirîne. Got tu hêj keçî û a baş ew e ku ez ji paşiyê ve bêm te. Min diviya wî têbigihînim ku daxwaza min cuda ye, belê xuya bû ku daxwaza wî jî cuda bû, lew xwe xelet tēgihand. Rast e negot: “Tu qehpik î û kes te ji xwe re nabe”, ne got jî “Tu qeyrekeç î û mayî bi ser guhê xwedanan de”, belê got: “Tu hez dikî ku ez ji pêşiyê ve bêm te, da tu ji keçîniyê bikevî û li dawiyê bi ser min de bimînî.”

Tu bawer dikî mirovek komunîst wiha bibêje Narînê?

- Min hay ji te heye Meryema min. Lê mixabin kesê ku mirov jê hez bike bi wî awayî hizir bike.
- Ez dibêjim wî nedizanî ez bi xwe ji keçîniyê hatime xistin. Ji hîngê de ez pirsyarê ji xwe dikim... Naxwe heger bizanîba wê çî bigota min? Evîn tenê beşek e ji hebûna zîlam î, lê hebûna jinê hemû ye. Îslamê Komunîst ew jî nedizanî.

Mela

Li zîvistana wê salê hemûyê ez veder bûbûm. Min pêwîstî bi bêhnvedanek dirêj hebû, dûrî mirovan, dûrî civatan, dûrî wan cihên ku min Îslam lê dîtî. Rast e ku hindek caran bîranîn xweş in, belê mirovî diazirînin.

Wek carên din, ez ketim di xelwetgeha xwe de. Lê vê carê min sebrê xwe bi kevalên kevn diîna. Min biryar da, ku ez pêşangehek Meryemayî, taybet û kesatî, ji bo xwe bi tenê vekim, belê çawan? Û ev bajar e wek sîxurgehê ye, tu tişt lê nayê veşartin.

Min nexwest -wek her car- lafîtekê amade bikin û li ser binivîsin “Bi çavdêriya filan an bêvan kesî”, min nexwest jî tu kes bi tîrxan amade be û bi minet deftera mêvanan îmza bike. Min nexwest jî mecbûr bibim û keval bi keval bo hemû mêvanan şirove bikim, çavek wan li kevalî û çavê din li sîng û baqên min, bi derew serê xwe li min bihejînin, ango em têdigihin. Min nexwest jî kesên kalevaj xwe bi şarezayî binin der û li ser kîsê hindek kesên bêdeng, hindek pîrsyarên dubarekirî bikin. Belê min xwest ez bi tenê bim ji ber ku di trajediya xwe de jî her dem ez bi tenê bûm.

Narîne, carekê ji caran li pêşangehek hevpar bi çend hunermendan re, kesatiyek berpirs li vê Duhokê beranber kevalek min rawestiya û got: “Ma şîmendifer li Kurdistanê hene heya ku tu nîgar bikî?”, min nizanî mebesta wî kîjan Kurdistan bû, Kurdistan a me hejara ku di dilên me de ye, an Kurdistanê hindek berpirsan ku di cizdankên wan de ye?

Carek din, ciwamêrek din -qaşo rewşenbîr e- pîrsyar kir, got: “Kevalên te pir in ji reşbîniyê, êdî hewl bide geşbîn be ji ber ku jiyana gelek xweş e û hêj zû ye ji bo te.”

Li bal min gelek seyr bû ku miriyek behsa xweşiya jiyane bike, an bibêje kesê beranberî xwe hêj zû ye ji bo te. Te digot qey temen li ser eniya mirovî nivîsiye û kesên wek wî şareza dikarin bixwînin. Ez aciz nebûm, belê bi xwe re pê keniyam, ji ber ku heger wî xewn bidîtana, bawerî bi guherîne heba û jiyana kiriba wiha nedigot.

Li dawiyê min niyeta xwe anî ku pêşangehê li cihêk taybet nîmayiş bikim. Tu dizanî li kû Narîn? Bawer nakim tu kesî pê zanibe çunkî di medyayê de nehatibû ragihandin.

- Li ku Meryema?
- Li odeya min a biçûk û bi şev... Nîva şevê.

Erê. Min kevalên xwe hemû bi rêz kirin, ji êkemîn keval heta ku gihame kevalê “Dûkêla şîmendiferê” û kevalê “Sêva sor bi dara rût ve” her wisa kevalê berî dawiyê “Semyan”.

- Ango, tê kevalek din jî nîgar bikî û hew?

- Ez wisa hest dikim tevî ku dixwazim berdewam nîgar bikim, ji ber ku bi saya hunerê û van kevalan ez -heta niha- nanê saxan dixwim. Ka em bizivirin sohbeta xwe a berî niha...
- Kerem bike, ez guhdar im.

Ez çûm bazara qumaşî, ne ji bo ku pirsyara dawî modêlên cilan bo destek kiras û fîstanan bikim, lê ji bo ku tobkek xeznê ku miriyan pê kefen dikin, bo kevalên xwe bikirim. Bi roj, min her kevalek bi parçek xezneyî dinixumand da ku toz negire. Bi şev jî min dihilêvirî û şemalkek li nişûv vêdixist. Bo sê rojan, pêşangeh a min berdewam bû. Bi rojê wek goristanek spî xuya dikir û bi şevê wek memleketek spî li ser ewran, ku tenê di efsanên selefîyan de mirov dibihîse.

Mirov, mar, derz, sêv, kêlên serên miriyan û dûkêla şîmendîferê, hemû bi ruh diketin, xwe ji nav parçên xezneyî diavêtin û li oda min diçûn û dihatin.

Narînê, her yek ji ewan bûbû hevaleyek... Heval nema û bo min neaxivî, û heval nema û ez jê re neaxivîm. Di wan hûrdeman de min hest dikir ku ez “Înana” an “Anahîta” me, belê piştî ku dengê xirecira Mencolê bi Kajînê re ji mezela din hatî, hîngê min zanî ku ez hêj Meryema me... Meryemaya bêîqbal û ne kesek din.

* * *

Ji Çirîya yekê sala 1996’an heta Tîrmeha sala 2002’an, dîsan ez bi tenê Mam. Vê carê min ji dil hewl da xwe biparêzim û êdî nekevim telha tu bûnewerên nêr di vê daristanê de. Heta radeyekê min şîya. Belê te rastî bivê, bibihurîne, piştî ku min Îslam naskirî gotina “Rastî” kete ser devê min, min îzayek mezin kişand ji ber ku ez jin im û hunermend im, nikarim bêeşq bijîm. Wek hunermend ez dikarim ji gelek tiştan hez bikim ji ber ku huner bi xwe hezkirin e. Belê wek jin? Ji bîr neke can, nebûna zilamî di jiyana jinê de hebûna wê kêm dike û rojgara wê dike çolistan.

- Belê kîjan zilam?
- Ez mexseda te fam dikim. Belê li vî welatî hemû zilam zilam in, û hemû jin jî jin in.

Hemû wekhev têne mehrekirin. Ez wisa nahizirînim, belê nikarim jî wê hizirê ji serê gelek kesan bikim der. Pîvanên zilamtî û jiniyê hêj jî formî û pêsîrê derbas nebûne Narîn. Hindek caran ez dibêjim ku gelek ji hizirên xerab li nik xelkê me, ligel salgarê bûne wek endamên fizikî, pêwîstî bi neştergeriyekê hene. An na?

- Rast e ku ew hizir seqet in, belê bi neştergeriyê xwedanên wan bi xwe jî wê seqet bibin?
- Xuya ye ku ew jî rast e.

* * *

Bi her hal, Duhok parêzgeh e û têra xwe heye. Lê ji ber bîranînên min bi her du zilaman re, Hejarê Pêşmerge û Îslamê Komunîst, Duhok li ber min bûbû qebristan. Min hest bi havîbûnê dikir, ji ruhê xwe zivêr dibûm, tenê li serayên ku roj bo rojê dirêjtir dibin, min dizanî ez hejmarek im, wekî din ez ne di tu hîsabatan de bûm. Rewşa min a aborî riswa bûbû. Ji xeyrî firotina hindêk kevalan, tu dahatek wisa nebû ku ez xwe pê xwedî bikim. Ji mecbûrî min xwe fêrî nivîsînê kir, her heyamekê min çend gotar dinivîsîn ji bo ku padaştê wan werbigirim. Gelek caran min eynî gotarê li bêtir ji cihekê belave dikir. Nivîsîn ne karê min bû. Belê wek ku tu dizanî, li vî bajarî pisporî tune ye, nivîsîn jî wek gelek tiştên din beredayî ye, bûye karê bêkaran.

Ez amade bûm xwe fêrî gelek karên din jî bikim wek duryarê tenê da ku mihtacî nemerdan nebim. Ez dibêjim ku mirovê hunermend heger bike dilê xwe, tu karê bivê, wê serketinê bi dest ve bîne, ji ber ku dîtinek panoramayî heye û rehendên hizir û fantaziya wî ji a xelkên din cuda ne, ji ber ku jî hestiyar e û awayên serederiya wî bi tiştan re taybet in.

Bi saya duryarê min hevnasîn bi hindêk keçkên taxa me û taxên din re çêkir û paşî bi hindêk dîplomatika ku min bo xwe jî berpirsyanan girtî, min karî hindêk dostan bo xwe çêbikim. Di wan pênc şeş salan de rewşa min a aborî li ser piyên xwe sekinî. Bo heyamekê ez dûrî hunerê ketim ji ber ku temayê li min da, min diviya serketina xwe, ne tenê di hunerê de, lê di bazirganiyê jî de, biselmînim.

Vê carê min bi hişmendiyane reftar kir û hizira projeyek serbixwe kir. Narîn, min têra xwe hejarî û mehrûmî dît, bavê min hate berçavê min, vêca dem bû ku ez rewşa xwe -bi kêrî jî aliyê aborî ve- hindêkê dabîn bikim. An te nêrînek din heye? Heger hebe bibêje!

- Na can im. Ew bi xwe normal e. Mafek sade û rewa ye, ku mirov hewl bide xweseriya xwe ava bike û paşî biparêze.
- Min jî wisa hizir kir...

Çima karê duryarê nebe dahatek serekî? Çima ez hewl nedim bo Mencolê û Kabirayî û hindêk kesên din biselmînim, ku bêyî wan jî ez dikarim berdewam bibim? Tu car jî bîra min naçe dema ku min xwe dihavêt ber darê dergoşa birakê xwe Kovanî ji bo ku Mencol bo dariçînê riyalekê bide min... Ji bîra min naçe wexta ku li nexweşxaneyê Azadî min berhavêtî, heqê taksiyê di berîka min de nebû ez pê bizivirim malê... Û gelek bûyerên din, ku keval jî tehemûla wan nakin, hez nakim vegêrim.

Baweriya min bi tuxmê zilaman şelî bû, belê ji projeyan jî zilam gerek in nemaze di civakek nêr de. Min nedizanî çi bikim an çi bêjim heta ku min "Şeyma" nas kir. Şeyma keçkek nestêle ye. Hîngê, li her cejn û helketinê dihate cem min ji bo ku xeml û xêza wê durist bikim. Ji malbatek zengîn bû belê destvekirî jî bû. Ligel rojigarê em bûn du heval û car car li derve digihan hevdu. Pêwîstiya wê bi hevaleke wek min hebû, da ku têr guhdariya wê bike dema diaxive. Şeyma wek rûbarek penigî bû, di her kêlîkekê de berhev bû bi ser xwe de biherike.

- A niha ew li ku ye û çu kar dike?
- Ji mêja min ew nedîtiye. Dibe li Duhokê be û dibe jî na. Ez nizanim bi esehî, dûr nîn e ku şû kiribe, a naxwe bawer nakim tu karan bike çunkî keça yekane ye û bi hukmê jiyana arîstokrat, zû bi zû malbat rêkê nade ew hevaliya her kesî bike.

Dawî ku Şeyma bi min ve hate girêdan, min hizira projeyê xwe di ber re avêt û têgihand, ku baştirîn çareserî ji bo azadbûna wê -wek jin- kar e. Lê karek serbixwe, ji ber ku heger jin ji aliyê aborî ve serbixwe bû hingê gelek tişt dikarin bên guhertin. Wek ku min dixwest, ne wek ku Şeymayê dixwest, malbata wê proje pejirand. Birayê wê “Hecî Hawar” biryar da ku bi samanê xwe û keda karê dikanê şîrîkatiyê bi min re bike, belê bi merc, ku ne ez û ne Şeyma li ber dikanê nesekinîn ji ber ku xîreta wî qebûl nake. Ez qayil bûm, lê Şeymayê bêtir dixwest, belê bi dest nediket. Li nîva bazarê me dikanek bi şîrîkatî girt û du keçên xwedan ezmûn tê de damezrandin, “Meha” û “Rîma.” Ewan kar dikir û min û Şeymayê jî bi hev re pîlan û dizayn amade dikirin.

- Bi xwe navê Şeymayê jî îslamî ye!
- Erê. Malbata wê tev wiha ye.

Lê gerek e bibêjim, ku keçkek behî bû, temenê wê tenê bîst û pênc sal bû. Dême wê wek berfê bû belê bi dersokê dinixumand. Malbata wê hemû îslamî bûn, hemû çûbûn Hecê, bavê wê “Hecî Hacî” û dayika wê “Hecî Rîndê” û birayê wê “Hecî Hawar”.

Belê Şeyma cuda bû, ez dibêjim heger hez kiriba biçe, wê bo min bigota.

* * *

Şeymayê ne tenê wek heval, belê wek xwişka xwe a mezin, serederî bi min re dikir. Di der barê her pîrsekê de, wê nêrîn ji min dixwest. Min pê xweş bû, belê Hecî Hawarî pê ne xweş bû. Tu gava ez didîtim, berê xwe ji min werdigerand û bi hinceta destnimêjê nedihate destê min. Hestek li bal min dilivand, ku ez necis im. Bêtir ji carekê gotibû Şeymayê bila Meryema dersokê li serê xwe bike. Wî nedizanî ku Şeymayê bi xwe divê dersokê biavêje belê newêre. Wek rebeneka pêgîr, Şeymayê hest bi windabûnê dikir, tenê bi min re xwe didît.

“Xwişka Meryema, her ez nikarim te weku xwe lê bikim, vêca hema ez ê xwe weku te lê bikim” Şeymayê berdewam wiha ji min re digot.

- Ê te çî jê re digot?
- Min digot: “Bila her kes ji me wek xwe be.”
- Di der barê dersokê de, te çî jê re digot?
- Min digot bibêje birayê xwe Meryema dibêje Xwedê kerîm e.

Narê, heger hat û te xwest serederiyê bi kesên wisa re bikî, pêwîst e tu alavên serederiyê nas bikî û hilbijartinên xwe jî destnîşan bikî. Bi tenê bi kesên wisa re, tu nikarî di hilbijartin û derbirînên xwe de azad bî, tu nikarî bi pîvanên dorhêlî re rastgo bî. Kesên bawerdar wek Hecî Hawar, li her dem û cihî hez dikin navê Xwedê û Pêxemberan binin û selewatan li ser bidin.

“Xwedê kerîm e, Xwedê hez bike û Xwedê ji te razî be” van gotinên ku ligel demê bûne zarav di ferhenga rojane de, bandoreke erênî li ser derûna bawerdaran heye û wiha dikin ku ew pêşwext hizir û bîrên kesekî bi qencî binirxînin. Lewre jî, her ji destpêkê min biryar da bi kar binim bi taybetî dema ku bi Hecî Hawar re diaxivim.

- Belê bi wî awayê serederiyê mirov wek xwe namîne, mecbûr e biguncîne. An na?
- Çêdibe. Lê ji bîr neke, min got bi bawerdaran re û piraniya mirovên vê serdemê gumandar in.

Narîne, li zemanê me, bi zehmet kes wek xwe bimîne. Li Ewrûpa wek tu dizanî, kes mecbûr nîn e biguncîne, heta radeyek mezin pêdawîstên kesatî dabînkirî ne, her kes wek xwe ye û xelkê rêz jê re heye. Belê li vê derê, li Rojhilatê, xelkê hîngê rêz bo te heye dema ku tu ew bî ê ku xelkê bivê, ne ew bî ê ku te bi xwe bivê.

Ev xelke çî qas hejar e eha ew qas seyr e jî.

* * *

Hecî Hawar xortekî hêja bû, belê heta radeyekê dogmakar bû. Ne ji ber ku îltizam bi kîtab û sunetê dikir û tîzbî û darisîwak bi kar diîna, belê ji ber ku dixwest her tiştê ku di kîtab û sunetê de hatiye, di dorhêlê rojane de, peyrew bike bêyî ku cih, zeman û guherîne, ku rastiya rasteqîne, li ber çavan bigire. Digot govend û dîlan guneh in, û ew civata ku navê Xwedê û Pêxemberan tê de nebe, civatek heram e, nefret lê be. Gelek tiştên din jî digotin êdî li gor demê naguncin, belê kesê dera xwe nedidît bersîva wî bide an bi kêmî hindêk pirsyaran araste bike.

Hecî Hawarî dizanî ka ew çî dîke û çî ji vê dinyayê divê wek ku wî bi xwe ji min re digot. Berdewam digot ku ev dinya pûç û betal e, mirov tenê mêvanek e û dawî cend salan wê ber bi cîhana rasteqîne bide rê. Mebesta wî “Dar Al - Axîre” ye ewa gaveke din me behs dikir. Min dixwest ez hindêkê behsa felsefa Platon jê re bikim ji ber ku bi hûrayî li ser wê mijarê nivîsiye, belê ez dudil dibûm çunkî ditirsiyam ne ku xelet têbigihe.

Li gor nêrîna min û te, çêdibe heta radeyekê ew fundamentalîst be, belê li gor nêrîna gelek kes din, ew nimûne ye bo mirovê qenc li hemû serdeman. Rast e, ku wî rîhên xwe berdidan, lê paqij bû. Bejn û bal û sîmayên wî bêqam spehî bûn. Zilamek zirav û dirêj, porreş û dêmspî bû. Koleja şerî'etê temam kiriye, belê nedixwest bê damezrandin ji ber ku li cihê bavê xwe Hecî Hacî karûbarên bazirganiyê bi rê ve dibirin. Ji

mêj de dixwest jinê bîne, lê wek ku Şeymayê digot, a bi dilê xwe nedidît.

- Û paşî?
- Paşî a bi dilê xwe dît.

Di berdewamiya təkiliyê de em bêtir nêzikî hevdu bûn. Gelek êvaran li dû daxwaza wî, ez û Şeyma ligel diçûn geriyanê. Şeymayê bi mebest hewl dida me bi tenê bihêle. Ez dibêjim wî ew dixwest ji ber ku mantelîteya wî hatibû guhertin û êdî dihate destê min. Min hest dikir ez ligel lawekî me, belê wextê ku kesek pêrgî wî dihat û digot Hecî hawar, yekhe w hestê min pîr dibû, min neynik ji çantê xwe derdixist û li dêmê xwe tê de dinihêrî, bêhemdî xwe ez dikeniyam.

* * *

Min diviya demên geriyanê wek delîve bi kar bînim û xweristek rasteqîne di der barê kesatiya xwe de -dûrî zaravên rojane- bidim wî, ji bo ku bêtir min nas bike. Belê mixabin, li her carê weku bûnewerek a mê serederî bi min re dikir. Te digot qey ew “Adem”e û ez jî “Hawa” me, ji perasiya wî hatime afirandin. Paşî, piştî ku Şeymayê bo min aşkera kir, ku kêfa wî ji min re tê û berdewam pirsyara rewşa min dike, ez ê bizanim ka çima wî bi niyaz dixwest wan hizirên seyr û hestên pîr derbasî min bike.

Ewî dizanî ku ez nimêjan nakim, rojiyan nagirim, tu ferzên din jî eda nakim, tenê li ser nasnameyê misilman im, lê baweriyek reha bi xwe û karînen xwe hebû, li her carê digote min: “Heger Xwedê hez bike tê hemî ferzên xwe eda bikî.”

Min viyaba min ê hewl bidaya ferzan bikim, belê xuya ye ku min nediviya. Xwedê negotiye min nimêj û rojiyan neke, lewre jî bawer nakim ku ew bibêje min bike. Ma Xwedê gotibû Mehemdê Meyrê here Meryemayê ji keçîniyê bixe?

* * *

Çend roj bihurîn û dîsan min viya qeydê jinê bi kar bînim. Ez mihtac bûm hestên xwe taqî bikim, her wisa delîvê bidim wî da ku ew jî hestên xwe nas bike. Çima pirsyara min ji Şeymayê dike dema ku ez bêpêjn dimînim? Erê ji min xerîb dibe, an hizira min dike, ji min ditirse? An jî ji xweha xwe ditirse ji ber ku wî tiştek der barê rabirdûya min bihîstiye?

Ji bo ku ez li îstgeha nû car din bi tenê nemînim, pêwîst bû hindêk pirsyaran bi xwe re bibim. Dawî çend rojên xelwetgehê, ez çûm dikanê da êdî ew li min negere, min tu alavên təkiliyê di navbera xwe û wî de nehêlabûn. Çawan ewî ez dîtîm, viya xwe biavêje hembêza min belê min biryar dabû ku ez bi sarî pêşwaziya wî bikim ji bo ku reaksiyona wî bizanim.

Di heyama xelwetgehê de, şûna ku ez bêm guhertin, ew bi xwe hatibû guhertin. Wek tu ji vî destî bikî di destê din de. Êdî sohbeta ku

me yê bikira, ewî hevdengiya xwe derdibirî û digot: “Xebera te ye”, min bigota sor e, wî digot sor e. Min bigota reş e, wî digot reş e û...hwd!

Hecî hawar bûbû xwedan etîkêt û perestîj. Her şev wek ferzê, ewî telefona min dikir û bi saetan ez diaxaftim. Li derve jî, li demên geriyane, milê xwe bi ê min ve dihişt, diviya bala rêbaran bikişîne. Li restorantê jî berî ku ew rûne xwarê, cihê kursîka min xweş dikir.

Rastî, ewî qedrê xwe digirt. Belê li ser hîsaba hest û sawêra min ji ber ku ez li ser niyeta xwe bûm. Ez li bin siya dara helhelokê radiketim. Belê min nedizanî ku ew ê zû gumanên min hişyar bike bi taybetî di der barê ol û ayinî û mexseda hebûnê de. Min dihizirand ku ew ji min hez dike lewre hatiye guhertin. Revdên hiziran ji serê min difirîn belê li asîmanê bawerdariya wî diqerimîn, wek teyrên masiyan serserkî dihatin xwarê. Wî diviya bibe xwedawendek nû, ademîzadek li gor kêfa xwe ji min -ne ji heriyê- biafirîne, mirinê bide min û zindîbûnê bo xwe bihêle. Ez bibim erd, ew bibe asîman, belê ruh?

Ez ji vegêran û guhdariya çîrok û çîvanokan westiyabûm, ên wek: yeksanî, wekhevî, geriyana li pey zindîbûnê û zewaca bêtir ji carekê, belê ewî hewl dida bi awayek din dubare bike.

Min guman dikir ku ew guneha min, bi qurban û rojî û nimêjan bixefirîne û delîva pêdeçûn û çaksaziyê bide min. Kî nabêje ew bi xwe wê rojekê min siza bide?

Bi pirsyarek sade û rewa, ji bo mebest, min gumana xwe bi yeqîna wî pîva, min got: “Hecî Hawar, guneh li cem min ew e, dema ku kesek bêrêziyê li kesk din dike. Lê guneh li cem te çi ye?”

Wî bi awayekî jixwerazî bersîva min da, got: “Meryema, guneh li nik min ew e ku kesek zinayê bike.”

Mihemedê Mêhdî

Dawî insiyatîva min bo wî helwestê ku bi nêrîna min wêrek û wê biryara ku xuya ye çarenivîsî bû, Hecî Hawar heyamekê nexweş dibe. Gelek li ber xwe dikeve, ê ku nizanibûya wê bigota kêmkî heyvê ew girtiye. Roj bo rojê ewî li kêmkî dida. Min bi xwe ew nedît, lê Şeymayê bi rêka telefonê qala rewşa wî bo min dikir, ka çawan deh rojan ew li xestexanê nivandin, ne dixwar û ne jî vedixwar, belê ji ber diaxivî. Di kêlikên xilmaşbûnê de Xwedê û Pêxember û zikrî û selewat ji bîr kiribûn, tenê navê min tîna.

Tu kesî bi êşa wî nedizanî, ne hekîm û luqman, ne şêx û mela. Min û wî û Şeymayê bi tenê dizanî ku ez “Meryema” derd û dermana wî me.

Barekî giran e, ku kesek ji bo kesek din bibe derd û derman. Min hilnebijartibû ku ez bo wî bibim derd û derman, lewre jî min hest bi nerehetiyê nedikir. Belê min dikarî hilbijêrim, an bi kêmkî xwe têbigihînim, ku Hecî Hawar ne derd û dermanê min e. Dilê min bi ewî dişewtî û li gor prensîp û wijdanê min diviya tiştêkî jê re bikim, belê hindêk caran prensîp û wijdan li hember dil û hestan lawaz dibin.

Narînê, mirov dikare aqilê xwe, hez û xwerskên xwe disîplîne bike, belê derewan dike ê ku bibêje ez dikarim dil û hestên xwe zêft bikim.

- Dilê mirovî ne milkê mirovî ye. Li welatên Îskandinavî wiha dibêjin.
- Rast dibêjin. Dil û hestên mirovî azad in. Belê li vê xaka ku bi xwînê avis, li şûna ku dil û hest mirovî azad bikin, mixabin mirov wan dil dike.

Ligel Hecî Hawarî wan her duyan ez azad kirim. Ez ji helwest û biryara xwe piştrast bûm, ku ew mirov bi kêrî min nayê, an ez bi kêrî wî nayê. Belê çawa be, bihevrejîyan wê çetin be ji ber ku em du pêkhate û bûnewerên cuda ne.

Ji Tîrmeha 1983'an heya Tîrmeha 2005'an, ji nû ez giham azadiya xwe. Ne gelek in ma ne we ye?

- Na. Bi taybetî heger mirov li Rojhilatê bijî.
- Ez dibêjim li her derê can im, rast e ku Rojhilat kambax e, lê rewşa cîhanê tev tê guhertin.

Di wan salên dijwar de min karî ez Meryemaya mirov ava bikim tevî ku dem bo demê diherifiya. Rast e, ku ez birîndar im û birîna min sarêj nabe, belê ez şanaziyê pê dibim. Ma qey çî ye, heger mirov di cengê man û nemanê de birîndar bibe? Wek ku tu pê dizanî “Cengên cîhanê, cenga sar, cenga kendavî, ê yekê û operasyonên enfalan” hemû bi dawî hatin, belê cenga min bi bermayên kulturê pîs re hêj

berdewam e. Ez hez dikim bo Mencolê û Kabirayî û hersê siwarên bê beyreq li ber dergehê kelha Meryemayê, biselmînim, ku wan mirin hilbijart, lê min jiyan hilbijart.

* * *

Hecî Hawar çû. Pîlan û projeyên dahatî jî pê re çûn. Bi rûqayîmî ez ji dikanê xilas kirim û bo xwe bi tenê hişt. Min dil tê hebû ku şirkatiya me berdewam bibe ji ber ku dahatê wê bi xêr û bêr bû. Min digote xwe, heger neqediya, wî çaxî ez ê para wî jî bo xwe rakim û dikanê bihêlim di dest Meha û Rîma ê de ji ber ku ji wan çêtir nabînim, belê wisa diyar bû ku Hecî Hawarî diviya tola xwe li min veke digel ku Şeymayê hewl dida bo wî pate bike. Ez li ber hatim, min para xwe firot, belê min li ser bihayê wê muzayede nekir ji ber ku te dixwest kî bikire.

Du mehan, ango heta meha Gulanê ez bêked û kesp mam. Gelek hizir di serê min de bûn, wek: zêrên xwe -bazin û gustîlan- bifiroşim û ligel bihayê dikanê taksiyekê pê bikirim û bo min kar bike, belê digotin taksî baş e heger di dest xwedanê wê bi xwe de be. Taksî çênebû, bazirganî jî çênabe ji ber ku ez mê me û çênabe bi tenê herim “Dubey”an “Çînê.”

Nexwe, ez xweliya kê bi serê xwe werkim?

Ez tirsiyam ku diravê min xilas bibe îcar filsê sor li min bibe Fetah Paşa. Ew bû heta ku tu hatî û hizira Ewrûpa xwe li serê min da. Lewre jî li destpêka şevbuhêrkê min ji te re got: “Hêj sedema vegera te ji bo welatî nizanîm!”

Min dizanî Ewrûpa ne hêsan e bi taybetî ji bo kesek a hunermend an keçik, ku kesê xwe li wê derê nebe. Belê li vê derê jî zehmet e Narîn. Min kesê xwe nemaye, tenê Kovan û Kajîn, belê ew jî bi xwendina xwe ve mijûl in. Ma çi ji wan tê? Di ser halê min re, dilê min bi wan dişewite ji ber ku li ber destê Mencolê mezin dibin.

* * *

Ez ketim di gêjenga hiziran de. Biçim Ewrûpa an na? Yekem car bû ku ez ji cografyayê bitirsim. A tu bawer dikî, ez ji gelek tiştan tirsiyame û hîna ditirsim, wek bêkarî, zilam, jinbav û hejarî.

Li wê derê bêkarî tune ye, jinbab tune ye, hejarî tune ye, tenê zilam hene. Belê ew jî bûne robot, bi şev û roj kar dikin, ne wek ên vêderê ne ku simbêlan badin û perdeyan bipîvin. Ewan bawerî bi ronahiyê heyê, ne bi tariyê û perdeyan.

Ez giham baweriyê ku ne tenê kesê min, belê êdî cihê min jî li vî welatî nemaye. Madem ku her ez biyanî me û wek biyanî serederiyê bi min re dikin bi taybetî regezê din, hema bila li welatek din, li nav xelkek din bibim biyanî û salên temenê xwe ê mayî dûr biqedînim. Min niyeta xwe anî û ji kerkî ve berheviyên xwe kirin. Berî ku ez kel û pel û hindek kevalên xwe bifiroşim, ez çûme borsê û min pirsyara pasportekê û tedbirên seferê kir. Li borsa Duhokê min gelek dîmen dîtî û gelek deng bihîstin belê kême çare hebûn. Biraderekê li borsê ez

nas kirim û got ku ew ji hunera min hez dike û tu pêşangeha ku ez tê de beşdar dibûm, ewî kevalek min ji bo xwe dikirî. Kêfa wî bo min hat û xwest alîkariya min bike. Min têgihand ku ez tu ji borsê û fendên wê nizanîm û ez ê spasdara wî bim heger karê min ji bo min bi serhev ve bîne.

Navê wî biraderî “Bêkes” bû. Ew ne rojnameger bû belê bi hukmê ezmûna xwe di wan meseleyan de, mîna rojnamegerekî pirsyar ji min dikirin: “Meryema xan, çima tu dixwazî herî Ewrûpayê?”

Min jî wek bergunehek ji xwe piştrast, got: “Ji ber ku ne tu tenê Bêkes î.”

Bêkesî ji min re got ku çûna min hêsan e, belê bi tenê du tişt gerek in û divê em peyde bikin, pasportek nû û zilamekî balix, da ku bi min re ji Kurdistanê derkeve. Paşî bi awayekî bisteh bişirî, xwest çirayekî di tariya min de vêxe, got: “Xeman nexwe, bihêle bi hêviya min ve!”

Her kesî digot: “Bihêle bi hêviya Xwedê ve” belê bêkesî got: “Bihêle bi hêviya min ve.”

* * *

Dawî çend rojan Bêkes telefonî min dike û dibêje ku mesele bi serhev ve hat: zilam û pasport her du peyde bûn. Ez xwedana xwe û peredanê me, a din hemû xema wan e.

Kêfa min hat. Li bayê bezê ez çûm bazarê ji bo ku hindêk wêneyên rengîn bigirim. Bi rê ve, dihate berçavê min ku ez li cadeyên paytextên Ewrûpa mîna Stockholm û Amsterdamê digirim. Ez gelek bi lez bûm, bêtir ji fotografekê min dît belê ez jê dibihurîm ji ber ku qerebalix bû. Li dawiyê ez giham fotografekê ji nû dikana xwe vedikir. Xuya ye ku ew çûbû firavîne û ji qencbextiya min zû zivirî.

Piştî silavê, ew bi xêrhatina min dike û bi girnîjînek sivik, kêman tu li ser dêmê zilamên vî bajarî dibînî, dibêje: “Kerem bike xanima hêja, derbas bibe studyoyê. Berî ku ez sûretê te bigirim, ji bo cara dawiyê neynikê bi kar bîne.”

Studyoya wî gelek spehî bû, bêhnfireh bû. Belê dema ku ez rûniştîm ser kursîkê, bêhna min teng bû tevî ku ji kursîka îdamê an a hukmî cuda ye. Ew jî wek kursîka helaqî ye, ne milkê tu kesî ye, her roj kesek li ser rûdine belê sîmayên xwe li pey xwe dihêle.

Sê tiştên min ne durist bûn, makyaj, yaxa çakêt û tenberîk. Bîstekê ez li ber neynikê rawestiyam bêyî ku ew zivêr bibe. Min dixwest ew zû sûretên min bigire da ku li min nebe dereng, belê piştî ku ez rûniştîm êdî min nedixwest rabim. Livîn û nêrînên wênegirî bala min kişand. Xwe bi min ve matil dikir, her bêhnekê li min dizivirî û li gor çavikê kamerayê ez araste dikirim. Geh wê bigota: “Tenberîka te hatiye nav çavên te” geh jî wê bigota: “Ji kerema xwe bigirniye” gehên din jî wê bigota: “Wisa berê xwe bide kamerayê her wek tu ji bo min sûretan digirî.”

Gotina wî a dawiyê ez a hunermend di cihê xwe de bizivandim. Rast e, kî ji bo ê din sûretan digire?

Berî ku amajê bi lepê xwe bike, da ez lê binihêrim, hindêk wêneyên din bi dîwarên studyoyê ve çavên min ji kamerayê revandin û hemû jî

reş û spî bûn. Yek ji ewan wêneyan wek kevalek hunerî bû... Wêneyê jinekê bû. Sîmayên wê wek ên min bûn, belê bi temenê xwe ez biçûktir xuya dibûm. Bi sêrebendiya jinê min pirsyarek avête ber: “Ew jin kî ye? Sîmayên wê ne xerîb in.”

Ez li benda bersîvê bûm, belê wî tiliya xwe dewisand û wêneyê min girt. Ew demek bû li benda derbirîna sîmayên min bû da ku bi şewek xwezayane bikevin kamerayê. Te digot qey qiralgeh e, ne studyo ye. Wî destê min girt û li pêşiya min derket ber maseya hîsabê. Di wan kêlikan de, hestek xemgîn li cem min peyde bû: min digot qey ez winda bûme û wî ez dîtim. Ji min û xwe re şand du peyalên çayê. Îcar rahişte kîskekê şîn ê tarî, min nizanî ê çi ye, hindek tûtina veçerandî jê anî der û cixareyek pêça, bi serê zimanê xwe şil kir, vexist berî ku bibêje: “Çîroka wî kevalî dirêje... Ji dema çavxwarinê dirêjtir e.”

Wexta ku diaxivt, li her du çavên jinê dinihêrî û bi kujê lêvan digirnişî. Berî ku wêneyên min ziwa bike û bi min bide, wî jî pirsyarek -ez bawer nakim ku ji hemû kesî kiribe- avêt ber min, got: “Ev wêne ji bo pasportê ne?” Min jî bi hejandina serê xwe bersîva wî bi erênî da.

“Bo Ewrûpa ye?” Dîsan min bi kurtî, bersîv bi heman awayî da. Ewî dizanî ez naçim Ewrûpa ji bo xwendinê ji ber ku temenê min mezin e, dizanî jî tu daxwazname ji wê derê ji min re nehatine ji ber ku hêj bêpasport bûm. Negote min neçe Ewrûpa, belê got: “Ez pênc salan li Swêdê bûm. Li bajarê Upsala, min mafê penaberiyê jî wergirtibû, belê dîsan ez vegeyriyam Duhokê û...” Her du çavên wî bûne du hêlîn, sivyanok revde revde jê difirîn belê li ser çiq û takên min nedinişiyar ji ber ku li ber pêlên bayê demê dihejiyan. Berî ku ez xatira xwe jê bixwazim û spasiyan araste bikim, berê xwe ji min wergirt, nizanim bi min re diaxivî an bi xwe re, dema gotî: “Ez vegeyriyam û ez ne poşman im. Tu dikarî bibêji ku ez mirovek ûtopîk im. Xebat û leбата me hemû cureyek ji cureyên ûtopiyayê bû, lê me bawerî pê hebû, me tehemûla her tiştî fikir bo xatira wê baweriyê û dawiya wê. Belê îro, em hemû nikarin tehemûla kesek ûtopîk bikin. Eha ev e trajediya mirovî nexasim heger ew mirov Kurd be.”

* * *

Narîna min, li şûna ku ez qesta borsê bikim û wêneyan bigihînim hevalê Bêkes, ez çûme malê û ketim di xelwetgeha xwe a caran de. Wê şevê hemûyê min li wêneyên xwe dinêrî û hûrayên studyoyê dihatin bîra min, bi taybetî kevalê wê jina ku bûye pirsyar. Ne min navê wênegir dizanî, ne jî min telefona wî hebû. Ez çûme ber neynikê û min berê xwe da sîmayên xwe. Nizanim çawa ew jin hat berçavê min. Ew heyamek bû min neynik ji bîr kiribû digel ku li spêdan, berî ku derkevim, ez niv saetê li ber radiwestim. Her spêde li wê niv saetê min li por, çav û makyaja xwe dinihêrî belê wê şevê min li xwe dinihêrî. Ez kî me, ew jin kî ye, ewa di neynikê de kî ye û wênegir kî ye?

Min nedizanî ku nimreya telefona studyoyê li ser zerfê wêneyan ê spî heye. Navê studyoyê Studyo Cihan û nimreya telefonê her du li ser xitmê hebûn. Li spêda roja din -ne yekê Tîrmehê belê sî û yekê Tîrmeha 2005'an bû- bi hinceta spasiyê min telefonî wî kir. Ji deng û

selîqa wî a wek helbestvanan min zanî ew e û ne tu kes din e. Ez pê dihisiyam ku ew bi tenê li studyoyê ye ji ber ku bi dilê xwe diaxivî. Peyvek ji min û yek ji wî heya ku sohbet germ bû. Ewî got ku sohbeta me bi dawî nehatiye belê dem kurt bû! Min jî bi nazelînî jê re got ku ez ê bihêm çayek din vexwim belê bi şertekî ku tu kevalê wê jinê bo min kopî bikî!

Heta ku ez giham studyoyê ewî şertê min bi cih anîbû jî. Di nav parçek qumaş de pêçabû, bîra wî kevalê ku min bo Hejarê Pêşmerge nîgar kiribû, li bîra min anî.

Min çay vedixwar û di ber re guhdariya çîroka wê jinê dikir. Mîna romannivîsekî, girîngî bi hûrayîyan dida. Wisa behsê wê dikir, te digot qey ew jin bi rastî bi me re amade ye. Car li xeml û xêza min dinihêrî, car jî li cadeya tijî mirov û tirêmbêl berî ku dest bi sohbeta xwe bike û bibêje:

“Navê min Kirmanc e, dibêjin min Kirmancê kamîrê. Ji ber ku kamera her dem bi milê min ve ye. Di sala 1995’an de, meha Tîrmehê, bi esehî ez çûme Ewrûpa. Ji Tirkiyeyê bigire heya ku digihî Swêdê min dît. Dawî ku ez gihome Swêdê bi çend mehan, min mafê penaberiye wergirt. Ez bûme xwedan xanî û ratib û hindek mafên din, ku kêfa gelek ji penaberan jê re tê, belê ew maf her kêma dimînin ji ber ku penaber bi xwe biyanî dimîne. Bêtir ji bajarek Swêdî ez hewandim belê min hest dikir ku ez akinciyek neviyayî me. Rast e ku bi gotin nabêjin te: “Me serê te nave.” Belê bi awir û kiryar rojê hezar caran wiha dibêjin. Wek ku min got, min bêtir ji bajarekî dît û min cêriband belê her fêde nekir. Xweristê havîbûnê bêhemd ez ji Swêdiyan veder dikirim heta ku ji xwe jî havî bûm. Min hewl dida zimanê wan fêr bibim belê di vî temenê dereng de mirov nikare fêrî her tiştî bibe. Min dixwest hunera sînemayê bixwînim, lê dîsan mesela temenî bûbû asteng. Li Ewrûpa emrê mezin problem e, bela serê xwedanî ye, ne tenê ji bo xwendinê, belê bo karî û têkiliyan bi taybetî bi regezê din re. Dema ku dibû şev, ji nû min hest bi hebûn û hevbûna xwe dikir, ku ez mirovek im û dem hogir e, belê cih ji min direviyan. Li Swêdî, ne tenê tiştên derveyî min wek seqa û cih dihatin guherîn, belê tiştên di nav min de jî ber bi guherînê diçûn. Li xerîbiyê mirov bêhemda xwe dibuhije. Meryema xan, guherîn baş e ji bo zarok û sinêlan, belê ne ji bo mirovekê, ku ji çil saliyê bihuriye.”

Narê, ji destpêka têkiliya min bi Kirmancê kamîrê re û heya dawiyê, carekê tenê jî negot ZILAM, belê hertim peyva MIROV bi kar diîna. Ew berdewam dibe û çîroka vegeza xwe ji bo Kurdistanê ji min re vedigere, ka çawan daxwaza vegezerê ji dezgehên peywendîdar dike û wan sersam dihêle ji ber ku zû bi zû tu kes wê daxwazê nake, heger mecbûr nebe. Belê ewî rastiya hest û helwesta xwe digote wan, ku dem dema wî ye, belê cih ne cihê wî ye. Dibe ku cihê kesek din be, belê ewî girtibe. Berî ku bizivire, rojnamek Swêdî a bajarvaniya Stokholmê hevpeyvînekê pê re saz dike û pirsyara sedemên vegezerê jê dike, ew dibêje: “Swêd welatek ciwan û paqij e, mafê piraniya Swêdiyan heye ku şanaziyê pê bibin. Mafê kesên wek min jî heye ku êrehiyê pê bibin. Rastî ez mihtacî welatek wek Swêdê me, welatê maf û mirovan, belê Swêd ne

mihtacî min e... welatek din heye jê re dibêjinê KURDISTAN ji Swêde bêtir mihtacî min e û lazim e ez bêhelwest nemînim.”

Di Tîrmeha 1995'an çû Ewrûpa û di Tîrmeha 2000'î de zivirî Kurdistanê. Xuya ye ku meha Tîrmehê ne tenê jiyana min wergerandiye, belê a gelek kesên din jî bê ku pê li cur'eta xwe bikin û behs bikin.

Ji ber ku rizqê wî li ser studyoyê bû, min nedixwest ez gelek di nav de biçim. Belê ewî jî nedixwest seredana min li malê bike da ku Mencolê nearîne. Berî hîngê min çîroka xwe û Mencolê jê re gotibû. Heya dawîn radeyê hevsozê min bû. Tu dikarî bibêjî ku dilê wî kete min. Dilê min jî kete wî û çendî ku min tiştek nû di der barê jiyana wî de bizaniba, ez bêtir pêve dihatim girêdan. Li destpêkê ez dudil bûm, gelo rastiya xwe jê re kifîş bikim an na? Ji ber ku li vî bajarê, ku heya bi dar û beran jî bûne hevalên hikumatê, tu tişt nayê veşartin û helbet wê rojek bê û ewê rastiye bizane. Lê belê xwesteka min ji bo jiyane û dîtina cîhana wî mîhdervaniya derewa min, an negotina min bo rastiye, fikir. Li tu dewr û zemanan min bawer nedikir, ku ez ê nîva xwe a din bibînim. Min hest dikir ku ez ew jin e me “Cîhan” û ew jî Mihemedê Mehdî ê rasteqîne ye ji bo min hatiye.

Çavên min ên ku wek du kanîkên çik, ser ji nû zan, ne êstir, belê jiyana diherikandin. Dilkê min ê ku bêtir ji carekê hatî çengokirin, rikeha xwe şikand û ber bi aso û keskesora caran firiya. Ez vegeyriyam cem Meryema a 1983'an, wexta ku hêj bavê min Dêwalî û dayika min Helîma her du zindî, wexta ku hêj ez saxlem û bêderz. Min bêriya wê rojgarê fikir, bêriya keçîniya xwe a ku Mencolê sera wê ez li dîn û dinya şermezar kirim.

Li ewê heyamê min her tişt ji bîr kir. Derzên xwe, marên kore, dariçîn û... Semyan jî. Min dê û bavê xwe jî ji bîr kirin û êdî ne li pêncşemê ne jî li tu rojên din ez nediçûm seredana wan li goristanê. Min hay ji tu tiştî nema ji ber ku ez pê dihisiyam ku emrê min dibihure û xwe li benda min nagire, ev dawî dangêh e ku ez tê de pêrgî carenivîsa xwe tîm.

Narîna min, tu îstgehên din nemabûn heya ku paşî ez lê bisekinim. Îstgeha dawiyê bû, ne şîmendîfer û ne musafir, tenê ez û ew, car car dibûn ew û ez.

Xwezî te ez bidîtama, te bigota qey berî hîngê min tu zilam nedîtine, min ji bîr kiribû ka tuxmê zilaman çi bi serê min de anî.

* * *

Û sal wergera salê. Peywendiya me heya Tîrmeha sala din berdewam dibe. Salek tijî soz, eşq û romans. Em wek du aşîqên nûgihayî lê hatibûn, hez û xweriskên me li rasta sînorê maçê dihatin girtin. Gelek caran laşên me ji me direviyan û dixwestin hevdu bixwin, em her du tî û birçî bûn belê bi hînkatiya maç û henasan, bi bêhna xwêdana beden û hembêzan, me agirê hinavên xwe vedimirand.

Ewî wek parçeyek belorê, an kirîstalê, serederî bi min re dikir. Ew ditirsiya ku ez di destên wî de bişikê ew qas ez nazik û xweşik im wek ku wî bi xwe berdewam wiha digot.

Li Yekê Tîrmeha 2006'an, piştî ku ez ji hestên xwe ji bo wî piştrast dibim, her wisa ji hestên wî ji bo xwe, min bi têwerdan xwest pirsyara dawîya peywendîya me bikim ji ber ku gelek ji dawîyan bi guman im. Kezeba min ji rojek wisa diqetîya, ji kêlîka ku tê de îstgeha dawiyê jî vala bibe û êdî çavên min li benda rêwiyekî bînavnîşan biqerimin. Belê min bivê an navê, ew roj di rojnamê de heyê û wê bê, ew kêlik wê helwest û biryarek nû bi xwe re bîne.

Çi qas roj û kêlikên çûn, eha ew qas delîve ji me çûn Narînê. Dem dema lixwemukirhatinê bû, dema îtirafê bû, dema lêborînê ji rojê û kêlîka demê û dahatûyê bû. Tu car wek wê rojê ez nedileriziyam ji ber ku tu car wek wê rojê min bihayê evîn û jiyane nedizanî. Gava ku min li dimenê Kirmancî dinihêrî, çokên min sist dibûn. Dengê wî ê bor, porê wî a xelek, rîh û simbêlên wî ên kurt, mûyên destên wî ên reş û qelyonê wî tevan bi hev re digotin min: "Hişyar be Meryema, newebe tu rastiyê jê re bibêjî ji ber ku ew jî zilamek Rojhilatî ye wek Mihemedê Meyrê, Hejarê Pêşmerge, Îslamê Komunîst û Hawarê Îslamî. Li destpêkê û li dawiyê ew jî dilê civaka xwe ye û nikare tu tişt ji bo te bike", belê dema ku wî ji min re got: "Meryema min..." Wek sîmerxekê min baskên xwe davezilandin û xwe di roja dêmê wî de winda kir. Wê rojê, yekem car bû ez bibînim ku zilamek li cem min bigirî. Min her dem xwe dîtiye ku ez li cem zilaman digiriyam. Kirmanc têr giriya... Giriya zarokekê ji serman de.

"Meryema min, ez ji te hez dikim, belê..." Wextê wî got belê, pişt li min şikest. Dengê derzên kevn û ên ku hêj neketine di ruhê min de, veda. Min nedixwest ew axaftina xwe berdewam bike, belê min dixwest her dem ji min hez bike. Min serê xwe çemand û ji nû zanî ka çi bi wî serî hatiye. Agirek ber bû li hinavên min, min niyaz anî ku ez xwe têwerbîkim û di hembêza xwe de wî bişewitînim, lê wî xwe di min werkir û ez vemirandim.

"Meryema min, ez bi hemû jan û jiyana xwe ji te hez dikim, ez te nas dikim. Hizir neke ku ez çiroka te bi temamî nizanim, na can im. Ez dizanim kîngê dayîka te Helîmayê kirasê xwe guhert û kîngê bavê te Dêwalî biryar da bigihewê û jinbaba te Mencolê bi tenê bihêle. Ez dizanim jî ka kîngê Mihemedê Meyrê zilam kir sînonîmek bo heywanek dirinde, ez dizanim jî ka çawan her sê mucahidên din ji xezoyê destvala zivirîn. Di der barê te de, ez gelek tişt dizanim. Belê tu di der barê min de hêj tu tişt nizanî. A niha dem e ku tu jî têra xwe bizanî, tu hêja yî ku rastiyê bizanî. Ez nikarim te mehre bikim ji ber ku ez bi kêrî te nayê, ez..."

- Narîn!
- Belê Meryema!
- Ma tu dizanî çima Kirmancî nexwest min mehre bike? Ma tu dizanî çi ji min re got?
- Nexêr hey ez bi gorî!

- Got ez nikarim te mehre bikim, ji ber ku ez bi kêrî te nayêm. Ez birîndar im, di şerê birakujîyê de fişkek li nav lingên min ket û demara mêraniyê qetandiye!
- Ez nemînim ji bo we û paşê Meryema?
- Paşê çi Narîn?

Dawî